

*Capacity Building for and Promotion of Human Rights and Democratic Institutions in the
Transnistria Region of Moldova*

STUDIU

**PIAȚA MEDIATICĂ ȘI ACCESUL LA MASS-MEDIA
ÎN STÂNGA NISTRULUI / 2011**

Promo - LEX

Promovarea Democrației și a Drepturilor Omului

Asociația PROMO-LEX

Str. Dumitru Rîșcanu, 11/41, Chișinău, Moldova

Tel./fax: 00 373 22 450024

E-mail: info@promolex.md

www.promolex.md

Pentru corespondență:

C.P. 89, MD-2012 Chișinău, Moldova

Centrul de Resurse pentru Drepturile Omului

Str. Al. Hâjdău, 95A, Chișinău, Moldova

Tel: 00 373 22 212816

Fax: 00 373 22 225257

E-mail: credo@credo.md

www.credo.md

Acest proiect este finanțat de Uniunea Europeană
Delegația Uniunii Europene în Republica Moldova

Tel: 00 373 22 505210

Fax: 00 373 22 272622

Conținutul publicației reflectă opinia și poziția autorilor, nu poate fi interpretată și în nici un caz nu reflectă opinia oficială a finanțatorilor.

CUPRINS / ОГЛАВЛЕНИЕ / CONTENTS

Introducere

I. Situația mass-media în 2011 / considerații generale

II. Piața mediatică și accesul la mass-media în stânga Nistrului

- Televiziunea
- Radio
- Presa scrisă
- Presa on-line
- Social media

III. Concluzii

IV. Anexe

În cadrul prezentului studiu este făcută o analiză a pieței mediatică din stânga Nistrului pentru anul 2011, fiind prezentate principalele surse de informare în masă, atât audiovizuale, cât și presa tipărită. De asemenea, studiul se referă și la aspectul accesului la mass-media pentru principalele grupuri etnice din regiune. La elaborarea studiului au fost folosite metode de cercetare cantitative și calitative, după tipul demersului acestea fiind investigative.

Datele utilizate în cadrul studiului au fost colectate prin observații directe în timpul celor 6 vizite efectuate în regiune (fiind vizitate oficii poștale, chioșcuri de presă, instituții media) în orașe precum Tiraspol, Tighina, Dubăsari, Râbnîța. Au fost realizate o serie de interviuri nestructurate cu jurnaliști din regiune, reprezentând diverse instituții media (cele finanțate din mijloacele bugetului local, presa privată și cea din sectorul asociativ).

Introducere

Numeroase acte normative internaționale, la care Republica Moldova este parte, includ prevederi-cheie referitoare la garantarea dreptului la informație și libertatea de exprimare. Astfel, potrivit *Declarației Universale a Drepturilor Omului* „Orice om are dreptul la libertatea opiniilor și exprimării; acest drept include libertatea de a avea opinii fără imixtiune din afară, precum și libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei prin orice mijloace și independent de frontierele de stat¹.”(art.19).

Aceleași prevederi sunt clar definite și în art. 19 alin. (1),(2) a *Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice*: „Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare, acest drept cuprinde libertatea de a căuta, primi și împărtăși informații și idei de orice natură, indiferent de frontiere, fie oral, în scris sau în imprimare, în formă de artă, sau prin orice alte mijloace, la alegerea sa².”

De asemenea, *Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale* stipulează: “Orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de opinie și libertatea de a primi sau de a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere³.” (art. 10 alin.(1).

Dreptul la libertatea opiniei și a exprimării și dreptul la informație sunt exprimate prin art. 32 și art. 34 ale Constituției Republicii Moldova⁴. Articolul 32 garantează libertatea opiniei afirmând că „oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil”. Referindu-se la dreptul cetățeanului de a fi informat Legea Supremă prevede că „dreptul persoanei de a avea acces la orice informație de interes public nu poate fi îngrădit. Autoritățile publice, potrivit competențelor ce le revin, sunt obligate să asigure informarea corectă a cetățenilor asupra treburilor publice și asupra problemelor de interes personal [...]”.

La fel, există o serie de acte legislative care reglementează activitatea mass-media, potrivit acestora, dreptul la libera exprimare a ideilor și opiniilor, la libera comunicare a informațiilor prin intermediul instituțiilor mass-media, precum și dreptul la informare completă și veridică sunt garantate de lege. Pluralismul de opinii și dreptul de autor sunt garantate de stat, iar instituțiile media nu sunt supuse cenzurii.

¹<http://www.un.org/en/documents/udhr/index.shtml#a19>

²<http://www2.ohchr.org/english/law/ccpr.htm>

³<http://www.echr.coe.int/nr/rdonlyres/d5cc24a7-dc13-4318-b457-5c9014916d7a/0/englishanglais.pdf>

⁴<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=311496>

O largă categorie de cetățeni ai Republicii Moldova și anume locuitorii regiunii transnistrene sunt privați de aceste drepturi, care la rândul lor rămân a fi doar declarative sau respectate în mod discriminatoriu.

Administrația regiunii încalcă nu doar normele de drept internațional, dar și „normele de drept” aplicabile în regiune care stau la baza pretinsului stat.

Situația mass-mediei în 2011 / considerații generale

Potrivit raportului Freedom House, în anul 2011 mass media din Republica Moldova și-a schimbat statutul din presă „neliberă” în „parțial liberă”, înregistrând astfel un progres semnificativ la capitolul libertății presei⁵. Același raport referindu-se la mass-media din stânga Nistrului constată că aceasta rămâne a fi extrem de limitată și politizată. Cele mai multe instituții media locale sunt controlate de către așa zisele autorități din regiune sau de către companii precum Sheriff, care are anumite legături cu regimul separatist. Orice informații critice cu privire la regim sunt suprimate prompt, iar jurnaliștii responsabili hărțuiți⁶.

Anul 2011 trebuie privit și prin prisma campaniei electorale de alegere a liderului regiunii, fapt ce a crescut presiunile și cenzura în mass-media. Pe de o parte, presa de „stat” care a promovat imaginea fostului lider I. Smirnov, iar pe de alta presa finanțată de partidul „Obnovlenie” își promova propriul candidat, lupta mediatică fiind marcată atât de utilizarea resurselor administrative cât și de promovarea unor campanii negative, nelipsite fiind controlul și presiunile din partea Komitetului Securității de Stat (KGB)⁷, de asemenea au existat cazuri documentate de abuzuri împotriva jurnaliștilor⁸.

Continuă să persiste fenomenul de cenzură în rândul jurnaliștilor, atât în instituțiile media finanțate din bugetul regiunii cât și cele private, care nu se grăbesc să adopte o poziție critică față de administrația din regiune⁹.

Informarea populației despre evenimentele care au loc în restul teritoriului R. Moldova continuă să fie selectivă, unilaterală și tendențioasă, accentul fiind pus pe evenimentele negative. Tot aici vorbim despre un grad înalt de subiectivism, dar și despre încălcarea normelor etice de către jurnaliști¹⁰.

Și în 2011 comunitatea jurnaliștilor din stânga Nistrului a continuat să se confrunte cu numeroase probleme precum accesul limitat la informații. De cele mai multe ori, cererile de solicitare a informației sunt ignorate complet fără nici-o explicație, sunt trimise răspunsuri formale sau tergiversate fără motive până la expirarea termenilor limită, existând și cazuri în care pentru informații este solicitată plata anumitor taxe. Totuși, jurnaliștii care activează în media așa zisă de stat, comparativ cu cei din mass-media privată, sunt într-o oarecare măsură avantajați la acest capitol, deși sunt supuși unui control și unei cenzuri mai aspre¹¹.

⁵<http://www.freedomhouse.org/report/freedom-press/2011/moldova>

⁶Idem

⁷La acel moment Ministerul Securității de Stat (MGB).

⁸Raport asupra situației presei în Republica Moldova în 2011, pp. 21-23, http://ijc.md/Publicatii/mlu/RAPORT_FOP_2011_rom_final.pdf

⁹Informații obținute în baza interviurilor cu jurnaliștii din stânga Nistrului, realizate în perioada elaborării studiului.

¹⁰Idem

¹¹Informații obținute în baza interviurilor cu jurnaliștii din stânga Nistrului, realizate în perioada elaborării studiului.

Angajații televiziunilor s-au confruntat cu probleme legate de filmarea unui șir de obiecte. Filmarea chiar și în locurile publice poate fi interzisă de paza întreprinderilor sau centrelor comerciale. În astfel de situații jurnaliștilor li-se propune să-și apere poziția în instanță, să înainteze demersuri și să reacționeze în funcție de răspunsul primit.

O serie de probleme importante sunt legate de nivelul scăzut de profesionalism al jurnaliștilor și lipsa posibilităților de dezvoltare profesională, lucru recunoscut de către breasla jurnaliștilor și care, tot potrivit lor, necesită implicare și soluții atât imediate cât și pe termen lung¹².

Alegerile din decembrie 2011, numeroasele promisiuni electorale și inițierea unor schimbări cum ar fi cele efectuate în conducerea postului „republican” de televiziune TV-PMR i-a determinat pe unii jurnaliști să vadă o deschidere din partea noii puteri și o oportunitate pentru dezvoltarea mass-mediei în regiune, pentru alții această perioadă continuă să reprezinte una de tranziție sub influența noului lider¹³.

Potrivit jurnaliștilor locali, accesul mass-mediei din Moldova în regiune, ar fi unul simplificat comparativ cu anii precedenți, mai ales după alegerile din decembrie 2011. Astfel formalitățile fiind reduse la necesitatea obținerii unei cereri/acreditări din partea *serviciului pentru comunicații, informații și mass-media din regiune*¹⁴. Potrivit aceleiași surse, procesul poate fi facilitat și mai mult dacă în obținerea acestei acreditări jurnaliștii sunt asistați de către colegii lor locali, sau făcută la solicitarea acestora¹⁵. O poziție similară este susținută și de unii jurnaliști din dreapta Nistrului.

Cu toate acestea, majoritatea jurnaliștilor contactați¹⁶ au declarat că doar una din trei/patru solicitări de a merge cu echipa de filmare în regiune sunt aprobate. Procesul de acreditare este unul destul de dificil, poate dura mai bine de o săptămână, iar în cele din urmă cererea să fie refuzată menționându-se că vizita contravine anumitor „norme” locale. De asemenea, la solicitarea acreditării trebuie să fie clar prezentate motivul vizitei, durata acesteia, ce locuri/obiecte/instituții etc. urmează a fi filmate, obligatorie este și anexarea pozelor jurnaliștilor care urmează să facă parte din echipă.

Accesul jurnaliștilor în stânga Nistrului (mai ales dacă vorbim despre jurnaliștii din mediul TV) este într-o oarecare măsură facilitat în cazurile vizitelor înalților oficiale, cu toate acestea, odată ajunși în regiune jurnaliștii sunt extrem de monitorizați și limitați în acțiuni de către reprezentanții miliției și KGB-ului¹⁷.

Piața mediatică și accesul la mass-media în stânga Nistrului

În condițiile dezvoltării rapide a tehnologiilor informaționale, de creștere semnificativă a ofertei pe piața audiovizualului, dar și a sporirii accesului la informații în R. Moldova, în regiune acest segment rămâne a fi unul destul de îngust. De mai bine de 20 de ani piața mediatică este continuu controlată de către autoritățile din regiune și cunoaște o dezvoltare artificială.

¹² Informații obținute în baza interviurilor cu jurnaliștii din stânga Nistrului, realizate în perioada elaborării studiului.

¹³ <http://dniester.ru/content/gostelekanalpmrpokazalimidzhevoeintervyupervymlytsom>

¹⁴ Denumirea completă în limba rusă: Государственная служба связи, информации и СМИ Приднестровской Молдавской Республики, <http://www.mininfocompmr.idknet.com/>

¹⁵ Informații obținute în baza interviurilor cu jurnaliștii din stânga Nistrului, realizate în perioada elaborării studiului.

¹⁶ Este vorba de jurnaliști din dreapta Nistrului care activează în cadrul televiziunilor și au realizat materiale în regiune.

¹⁷ Idem

Potrivit datelor *serviciului pentru comunicații, informații și mass-media din regiune*, în regiune la moment există 60 de instituții media înregistrate, dintre acestea 40 de ziare, 11 reviste, 5 posturi radio și 4 posturi TV. Cota ce îi revine mass-mediei private este una mică de doar 10-15% din piața mediatică a regiunii. De asemenea, există numeroase surse media care sunt înregistrate, dar care de facto nu activează¹⁸.

Controlul asupra instituțiilor media din stânga Nistrului este determinat în primul rând de finanțarea unei majorități covârșitoare a presei din mijloacele bugetului regiunii. Potrivit datelor cu privire la alocarea surselor bugetare pentru anul 2011, cota pentru instituțiile media în cadrul secțiunilor din buget este de 1,43%¹⁹ ceea ce reprezintă 42 057 771,11 MDL²⁰. Alte informații cu privire la modul în care au fost divizate sumele sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Subdiviziuni ale bugetului²¹	Suma în lei²²
Cheltuieli privind retribuirea muncii / în total pentru toate instituțiile media	18 122 397,78
TV – PMR și Radio PMR	34 199 043,33
Suma alocată pentru îndeplinirea comenzilor de stat privind retransmisia	16 649 227,77
Agenția publică „Pridnestrovscaia gazeta” / ГУ „Приднестровскаягазета” – reprezentând („Pridnestrovie” (Приднестровье), „Adevărul Nistrean” (АдевэрулНистрян) și „Gomin” (Гомін))	7 719 228,88
Revista Economica Pridnestrovia „Экономика Приднестровья”	169 498,88

La baza întregii vieți sociale stă nevoia de informație, iar mass-mediei îi revine principala funcție în satisfacerea acestei nevoi. Impactul produsului mediatic asupra vieții publice și a celei private, într-o oarecare măsură, este determinat de politica editorială promovată de fiecare instituție media. Potrivit recensământului din noiembrie 2004²³ populația regiunii a fost estimată la 555,5 mii locuitori, dintre aceștia 31,9% (177 mii) s-au declarat etnici moldoveni, 30,4% (168 mii) – etnici ruși, 28,8% (160 mii) – etnici ucraineni, restul de 8,9% (aproximativ 50 mii) – etnici beloruși, bulgari, găgăuzi, germani și evrei. Deși există trei limbi oficiale, politicile editoriale ale principalelor instituții media din regiune nu sunt la fel de echitabile față de toate categoriile de cetățeni.

¹⁸Informații prezentate de către *șeful serviciului pentru comunicații, informații și mass-media din regiune*, E. Zubov, în cadrul mesei rotunde organizate de către misiunea OSCE în Moldova, 26 aprilie 2012.

¹⁹Despre bugetul „republican” pentru anul 2011, <http://www.minjust.org/pv/pravoved.nsf/0416bcb9f6db569ac2257980002d4283/987476df58110a53c225796c004d2d2d!OpenDocument>

²⁰Suma este de 37 851 994 ruble, convertirea din ruble a fost făcut la rata de schimb 1 rublă = 1,11 lei.

²¹Despre bugetul „republican” pentru anul 2011, <http://www.minjust.org/pv/pravoved.nsf/0416bcb9f6db569ac2257980002d4283/987476df58110a53c225796c004d2d2d!OpenDocument>

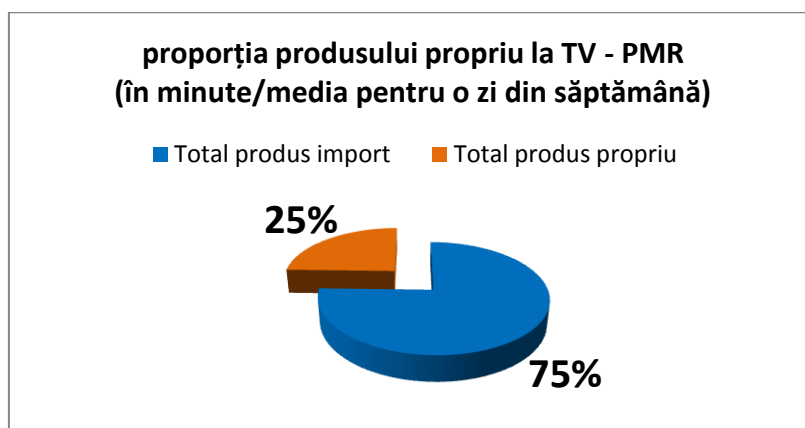
²²1 rublă = 1,11 lei.

²³Informații complete despre recensământul din anul 2004 nu au putut fi găsite, singura referință este informația prezentată de către agenția de presă Olvia Press, <http://www.olvia.idknet.com/ol37-09-05.htm>

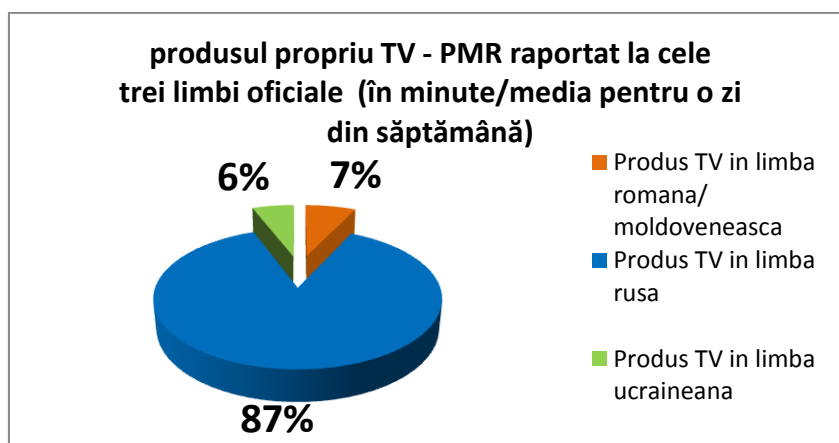
Televiziunea²⁴

Principalul post de televiziune local este postul „republican” de televiziunea TV PMR, cu acoperire pe întreg teritoriul regiunii din stânga Nistrului. Creat la începutul anilor '90 și finanțat din bugetul regiunii, de-a lungul anilor acesta a fost și rămâne unul din instrumentele de promovare a politicilor, viziunilor și imaginii așa ziselor autorități din regiune. În 2011 principalele evenimente socio-politice au vizat o serie de campanii electorale precum alegerea liderului regiunii, desfășurată în două tururi de scrutin, dar și alegerile pentru Duma de Stat a Federației Ruse reflectată în detalii de către postul TV. Alte evenimente care și-au pus amprenta asupra activității postului în acest an au fost „aniversarea” a 20 de ani de la înființarea așa ziselor instituții și structuri, dar și 20 de ani de la crearea regimului separatist.

Grila de emisie a TV PMR conține 25% produsul propriu, format din buletine de știri și emisiuni și 75% produse importate.

De asemenea, aceasta este singura televiziunea din stânga Nistrului care are redacții în cele trei limbi oficiale din regiune: „moldovenească”, rusă și ucraineană. Deși pretinde a fi o televiziune care reflectă tradițiile și cultura poporului moldovenesc²⁵ și a celui ucrainean (care ar reprezenta o treime din populația regiunii)²⁶, ponderea timpului de emisie acordată produselor în aceste două limbi este extrem de scăzută, reprezentând 6% - limba ucraineană și 7% - limba moldovenească, comparativ cu 87% - limba rusă.

²⁴Vezi anexa 1.

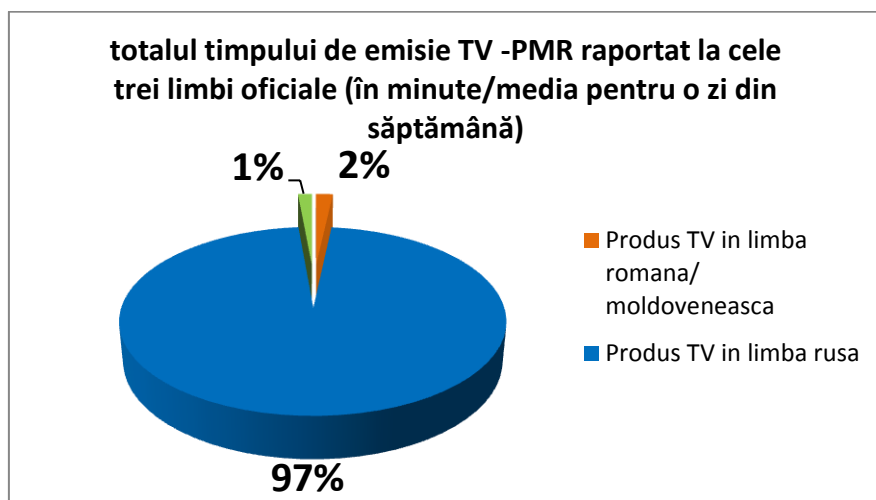
²⁵<http://www.tv-pmr.com/art.php?cat=tvprogramms&name=mold>

²⁶<http://www.tv-pmr.com/art.php?cat=tvprogramms&name=ukr>

Promin „Промінь” și Actualități „Актуалітэць” sunt singurele programe informative în limbile ucraineană și „moldovenească” cu o durată de 20 de minute. Potrivit grilei de emisie²⁷, programul informativ Promin „Промінь” este difuzat luni – 19:00, miercuri – 19:00, joi – 13:30 și vineri – 19:00, iar programul informativ în limba „moldovenească” Actualități „Актуалітэць”: marți - 19:00, miercuri - 13:30, joi - 19:00, vineri – 13:30 și sâmbătă - 19:00.

În limba rusă programe informațional-analitice sunt: Deni „День”²⁸, Novosti „Новости”²⁹ – difuzate zilnic de luni până sâmbătă și Nabludateli „Наблюдатель” – difuzat duminică, iar durata acestora este de la 15 la 60 de minute. Pe lângă programele informative există și careva emisiuni tematice în limbile ucraineană și „moldovenească” totuși numărul și periodicitatea acestora este mai redusă comparativ cu cele în limba rusă.

Produsele importate la TV-PMR sunt în limba rusă, respectiv produselor proprii difuzate în limba rusă li se adaugă și produsele importate, astfel proporția timpului de emisie în această limbă este covârșitor mai mare comparativ cu limbile „moldovenească” și ucraineană. Astfel postul TV-PMR transmite în proporție de 97% produse în limba rusă indiferent că sunt de import sau proprii, iar produselor TV în celelalte două limbi le sunt rezervate în medie 20 de minute pe zi.

Alte posturi TV transmise prin eter sunt: TV Bender (post de televiziune local) și TSV (aparținând companiei Sheriff), postul ORT (Televiziunea Publică Rusă), NTV (HTB) Rusia, „1+1” și 5 canal (Ucraina). Deși în dreapta Nistrului există 4 posturi cu acoperire națională destul de largă, acestea nu pot fi interceptate în regiune, decât local și de o calitate foarte proastă din cauza bruiajelor, un exemplu este postul național Moldova 1 recepționat în r-le Râbnița și Dubăsari.

Potrivit declarațiilor șefului *serviciului pentru comunicații, informații și mass-media din regiune*, din luna martie 2012 în stânga Nistrului în regim de testare este retransmis postul național Moldova 1.

²⁷<http://tv-pmr.com/tv.php>

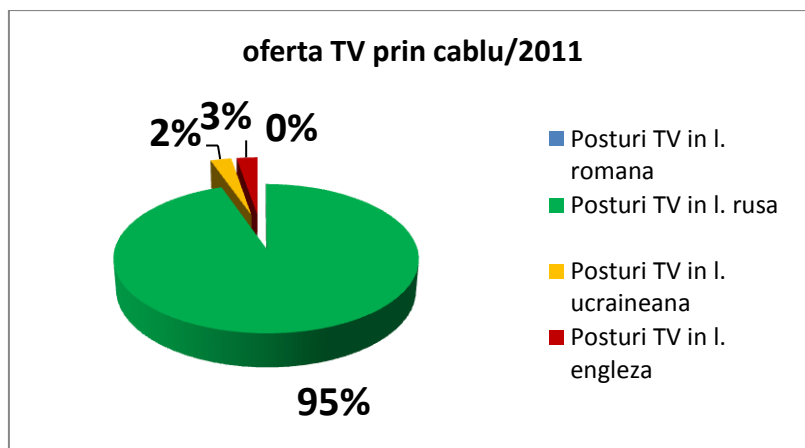
²⁸<http://tv-pmr.com/art.php?cat=tvprogramms&name=novosti>

²⁹Idem

Televiziunea prin cablu³⁰

În 2011, compania Sheriff continuă să dețină monopolul pe piața furnizării de conținut media prin cablu. Societatea pe Acțiuni de tip închis "Interdnestrcom" (TM IDC) –este cel mai mare operator de telecomunicații din Transnistria și partea holding-ului "Sheriff"³¹.

Deși la prima vedere pachetele de servicii pentru 2011 aveau o ofertă destul de largă, aproximativ 70 de posturi TV, acesta conțineau în proporții de 85% și respectiv 2% posturi retransmise din Rusia sau Ucraina, sau dublate în aceste limbi, iar 3% erau în limba engleză.

Periodic unele posturi TV din dreapta Nistrului ajung să fie retransmise în stânga Nistrului, astfel din decembrie 2011 cele două posturi sunt Pro TV Chișinău și Publika TV³².

Radio³³

Principalul post de radio este postul local Radio PMR înființat la începutul anilor '90 și finanțat din bugetul regiunii. Postul de radio difuzează pe diverse frecvențe în 6 limbi: „moldovenească”, rusă și ucraineană, engleză, franceză și germană.

Alte posturi de radio sunt: „Radio Jelannoe” (Радио Желанное)³⁴ – r-nul Râbnița, Novaia Volna (Новая волна) – or. Tighina, Tiraspol FM (Радио "Тирасполь - FM"), Inter FM (Интер-FM) și Radio Șanson („Шансон”) – or. Tiraspol.

Cea mai mare pondere o au posturile retransmise din Rusia: Retro FM (Ретро-FM), Radio Maiak (Радио-Маяк), Iumor FM (Юмор-FM), Radio Rusia („Радио России”), Dorojnoe radio („Дорожное радио”), Love Radio („Love Радио”), Radio Echo Moscvi („Радио Эхо Москвы”), Gold Radio („Голд Радио”), Nic FM ("НИК-FM") majoritatea dintre acestea sunt transmise pe frecvențe FM. Printre posturile din Ucraina în regiune poate fi recepționat postul național Perșii canal („НРКУ Перший канал).

Situația posturilor de radio din dreapta Nistrului este similară cu cea a televiziunilor, acestea pot fi recepționate doar local, semnalul fiind de o calitate foarte proastă. Local în or. Tiraspol pot fi recepționate posturile Radio Noroc și Hit FM. În localitățile situate în extrema vestică a regiunii poate fi recepționat postul Prim FM, Radio Moldova și Radio Vocea Basarabiei (posturi cu acoperire națională în Moldova).

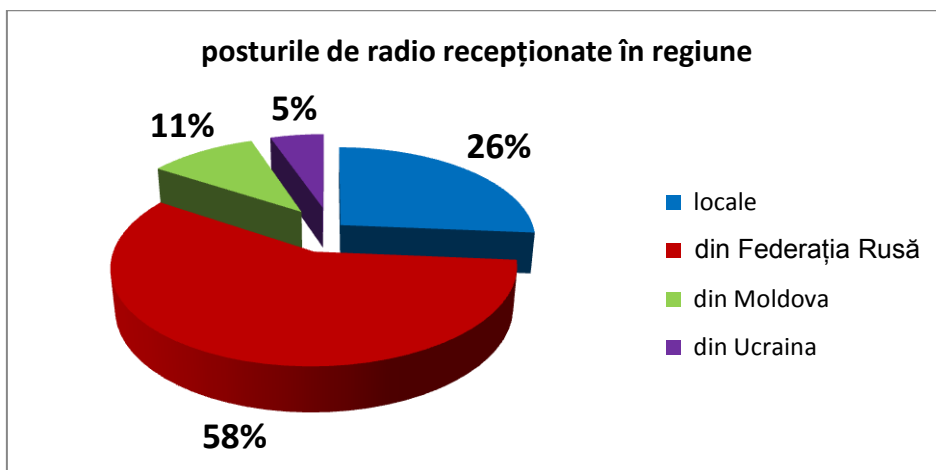
³⁰Vezi anexa 2.

³¹<http://idknet.com/about/>

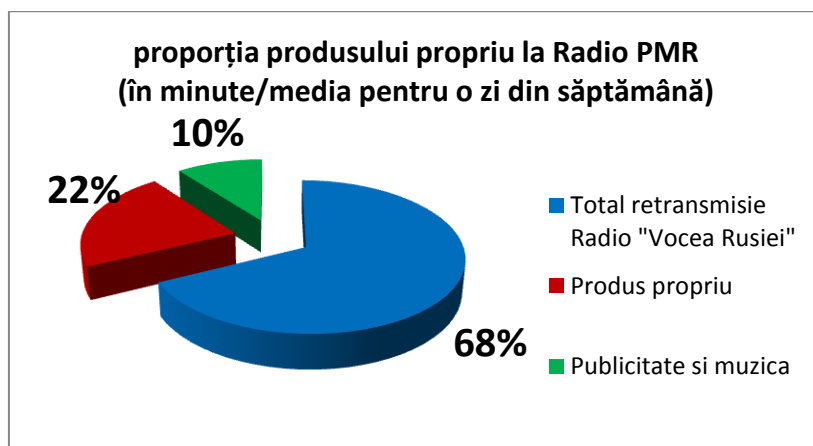
³²<http://unimedia.md/?mod=news&id=42326>

³³Vezi anexa 3.

³⁴<http://www.radio987.org/>

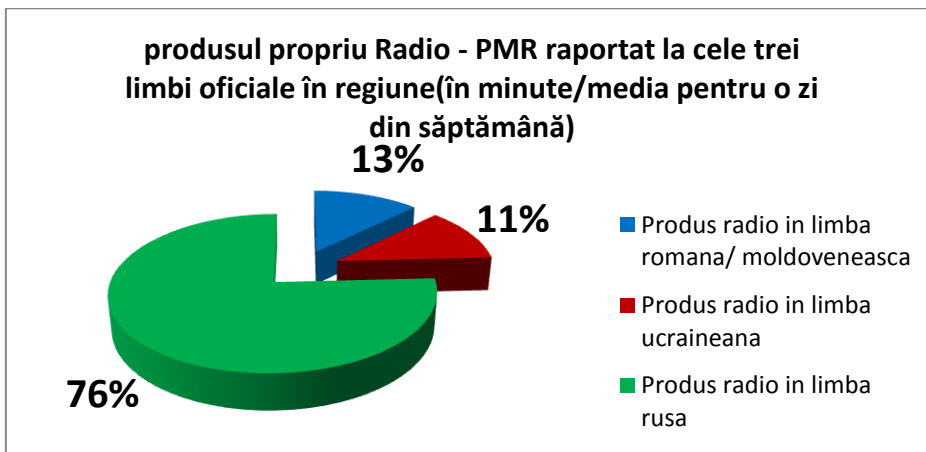
O politică editorială similară cu cea a TV-PMR în raport cu principalele grupuri etnice este adoptată și de către principalul post de radio din stânga Nistrului „Radio PMR”. Din totalul timpului de emisie 68% este acordat retransmiterii portului de radio rus Vocea Rusiei³⁵.

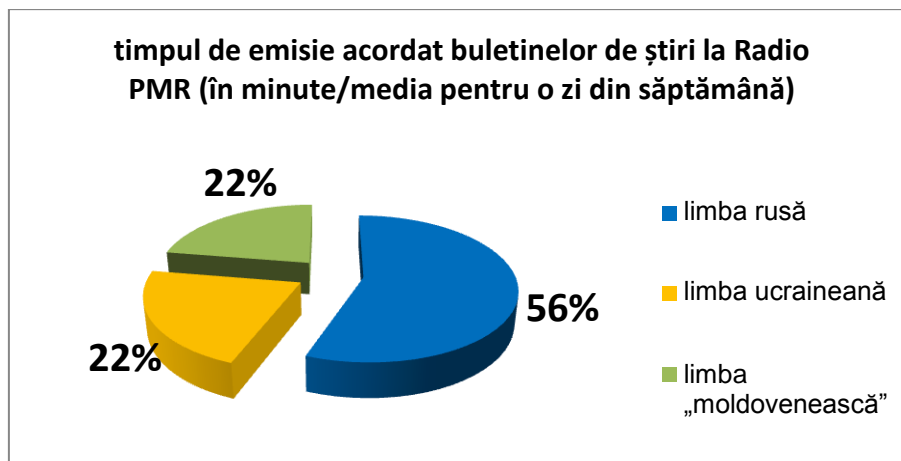
Grila de emisie a produselor proprii în limbile moldovenească și ucraineană este foarte redusă limitându-se la buletine de știri a câte 5 sau 10 minute, și emisiunile „La popas cu moldovenii”, Predica duminicală și „Noi suntem ucraineni” („Ми – українці”). În schimb în limba rusă există mai multe emisiuni tematice precum Jurnal Medical („Медицинский вестник”), Jurnal Sportiv („Спортивный вестник”), Transnistria în oglinda timpului („Приднестровье в зеркале времен”), În interesul familiei („В интересах семьи”), Cultura, spiritualitatea și noi („Культура, духовность и мы”).

Astfel din totalul orelor de emisie în limbile „moldovenească” și ucraineană postul de radio difuzează mai puțin de două ore pe zi din cele 21.

³⁵<http://rus.ruvr.ru/>

În 2011 numărul buletinelor informative în limba rusă (inclusiv cele difuzate în reluare) a fost de două ori mai mare comparativ cu cele în limba ucraineană și „moldovenească”, iar timpul de emisie acordat acestora dublu.

În perioada 2004-2008 Radio PMR difuza 24 de ore din 24 și proporția produselor proprii era mult mai mare, existau numeroase emisiuni în toate cele trei limbi, de asemenea exista posibilitatea emiterii în direct. Din 2008, în urma inundațiilor, sediul Radio PMR a fost mutat în incinta serviciului pentru comunicații, informații și mass-media din regiune, iar grila de emisie s-a schimbat complet, nu există eter direct, la redacțiile în limbile moldovenească și ucraineană sunt difuzate doar buletine informative zilnice și câte o emisiune săptămânală, toate fiind înregistrate în prealabil și apoi retransmise.

Ambele redacții se confruntă cu un deficit puternic de cadre, dacă la redacția în limba rusă există aproximativ 32-35 de jurnaliști, la cele ucraineană și moldovenească doar 5 și respectiv 2 persoane. Nu există corespondenți în teritoriu, iar prima linie de știri o constituie informațiile transmise de serviciile de presă ale principalelor instituții cum este Sovietul Suprem, sau instituția liderului regiunii care sunt obligatorii.

Vizitele și colaborarea cu jurnaliștii din dreapta Nistrului sunt interzise, mai ales dacă vorbim despre proiecte finanțate de către structurile europene, pe de altă parte este încurajată cooperarea cu instituții și structuri din Federația Rusă, lucru inutil pentru redacția de limbă moldovenească a postului.

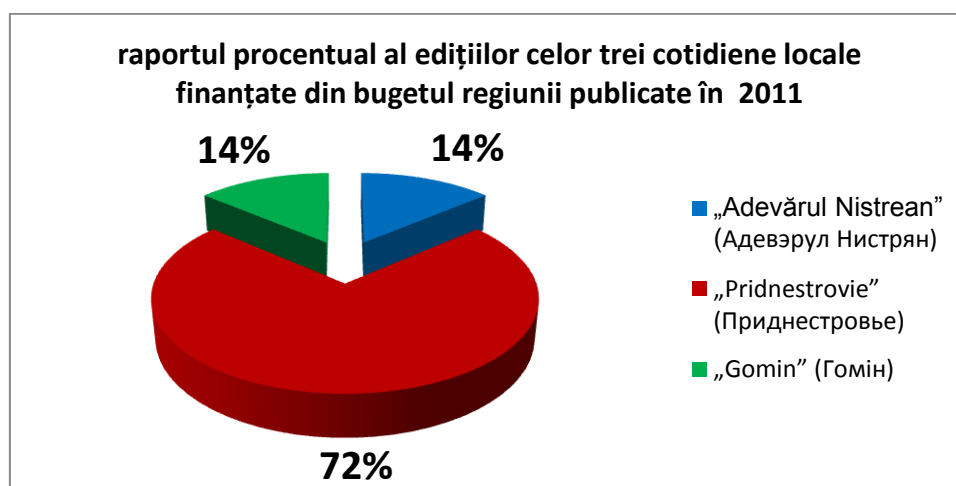
Presa scrisă³⁶

Piața publicațiilor poate fi împărțită generic în două categorii, presa finanțată din bugetul regiunii și presa privată. Potrivit Asociației Presei Independente prima categorie include cele 3 cotidiene locale – disponibile pe întreg teritoriul regiunii, ziare ale administrației publice locale – distribuite la nivel local/raional și ziare ale ministerelor și instituțiilor³⁷. La categoria presă privată, deosebim alte două categorii presa finanțată de formațiunile politice și publicațiile cu autofinanțare.

Presa finanțată din bugetul regiunii

Cele trei *cotidiene locale* sunt ziarul „Pridnestrovie” (Приднестровье) publicație zilnică, editată în limba rusă cu un tiraj mediu de 4500 de exemplare zilnic, numărul dublându-se la ediția de vineri. Ziarul „Adevărul Nistrean” (Адевэрул Нистрян) este unul săptămânal editat în limba română (limba “moldovenească”, în terminologia locală, scris cu caractere chirilice), cu un tiraj declarat de 800 de exemplare. Și „Gomin” (Гомін) publicație săptămânală de limbă ucraineană, tiraj de 2400 exemplare.

Astfel, potrivit datelor *serviciului de comunicații, informații și mass-media din regiune*, în 2011 au fost tipărite 279 de ediții ale ziarului „Pridnestrovie” (Приднестровье) și câte 53 de ediții ale ziarelor „Adevărul Nistrean” (Адевэрул Нистрян) și „Gomin” (Гомін).³⁸

La capitolul politică editorială ziarului „Pridnestrovie” (Приднестровье) a continuat să adopte o viziune pro estică în centrul atenției fiind Federația Rusă dar și vectorul Ucraina – Belarus și relațiile regiunii cu aceste țări. O atenție sporită a fost acordată relațiilor bilaterale dintre Rusia și autoritățile din regiune la nivel „diplomatic” și în ceea ce privește misiunea de menținere a păcii a Federației Ruse în regiune.

O politică editorială similară poate fi observată și pe paginile ziarului „Adevărul Nistrean” (Адевэрул Нистрян) unde un important spațiu este acordat tematicii relațiilor ruso-transnistrene la nivelele politico-economic dar și socio-cultural. În 2011, aproximativ 20% din spațiul ziarului este dedicat reflectării activității liderului regiunii și a celorlalte structuri și instituții, astfel de materiale fiind prezente în fiecare ediție în cadrul rubricilor Ziua de muncă a Prezidentului, Ecvestrul zi de zi, Știri parlamentare, Viața sovetelor, Puterea locală – baza statului. Aproximativ 5% au reprezentat materiale din rubricile dedicate activității așa ziselor

³⁶Vezi anexa 4.

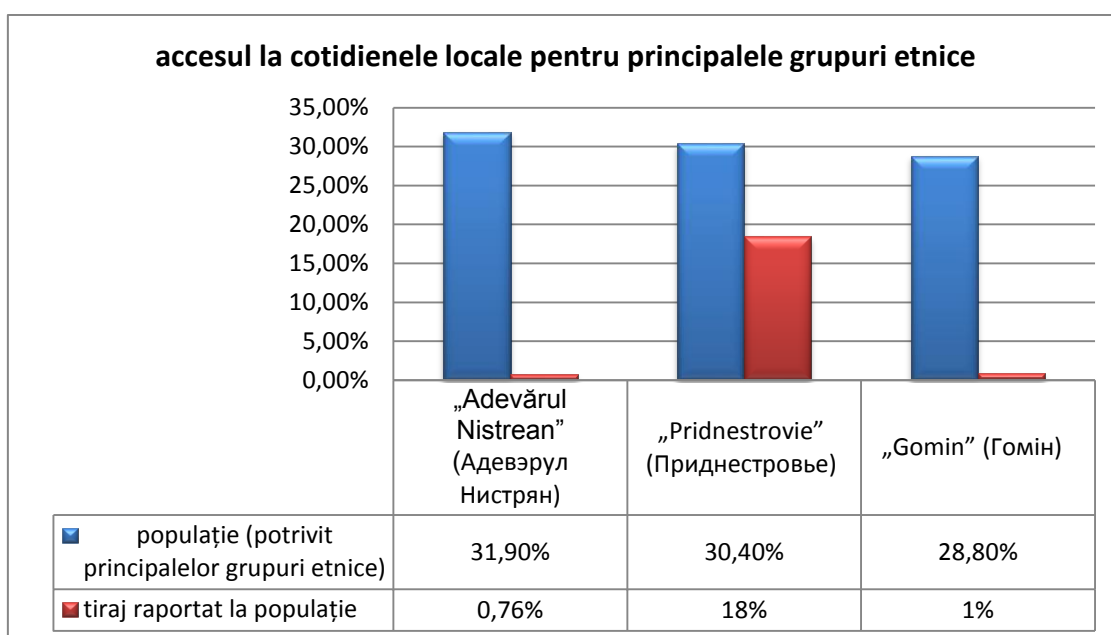
³⁷Evoluția presei locale în Moldova în perioada 1990-2010, p.29, <http://api.md/files/evolutie.pdf>

³⁸<http://www.mininfocompr.idknet.com/index.php/deyatelnost/otchet/178-otchet-o-deyatelnosti-v-2011-godu>

forțe armate și organe de drept din regiune. Totuși, trebuie menționat și caracterul social mai pronunțat al publicației.

În ziarul „Gomin” (Гомін) pe lângă tradiționalele materiale despre activitățile politico-sociale din regiune anul 2011 a fost marcat de împlinirea a 20 de ani de la înființarea publicației. De asemenea, a fost creată rubrica „Sănătatea” pentru a reflecta activitățile legate de „Anul sănătății”³⁹ în regiune. O atenție deosebită a fost acordată mediatizării politicilor numite extremiste ale conducerii Republicii Moldova în rubrica specială „Ce e acolo în Moldova?” („Що там, у Молдові?”).

Ținând cont de datele recensământului din 2004⁴⁰ și tirajele declarate ale principalelor ziare regionale „Pridnestrovie” (Приднестровье), „Adevărul Nistrean” (Адевэрул Нистрян) și „Gomin” (Гомін), publicații în limba rusă, „moldovenească” și respectiv ucraineană (toate finanțate din bugetul regiunii), ziarul în limba rusă este disponibil pentru fiecare a șasea persoană declarată de etnie rusă, pe când doar unul din 221 de moldoveni și respectiv unul din 70 de ucraineni au acces la ziare în aceste limbi.

Potrivit unor date neoficiale tirajele celor trei ziare „republicane” pentru anul 2011 au fost „Pridnestrovie” (Приднестровье) – 3800 (ediția zilnică) și 12 000 (ediția de sâmbătă) „Adevărul Nistrean” (Адевэрул Нистрян) – 1300 de exemplare și „Gomin” (Гомін) – 1500 de exemplare.

Trebuie menționat și faptul că „Adevărul Nistrean” (Адевэрул Нистрян) este singurul ziar în limba „moldovenească” și este tipărit fiind utilizat alfabetul chirilic, folosirea limbii române cu grafie latină este în continuare interzisă în regiune.

Ziarele administrației publice locale sunt:

Tiraspol – „Dnestrovscăia pravda” („Днестровская правда”), tiraj 1300 de exemplare,
Tighina – „Novoe Vreamea” („Новое время”), tiraj 3900 de exemplare,

³⁹<http://www.president.pmr-gov.org/zakon/?category=2&id=2034>

⁴⁰<http://www.olvia.idknet.com/ol37-09-05.htm>

Râbnița – „Novosti” („Новости”), pe lângă varianta tipărită a ziarului cu un tiraj de 5000 de exemplare (potrivit unor surse acesta nu depășește 1800 de exemplare), varianta electronică a știrilor pot fi găsite pe pagina administrației locale⁴¹, dar și pe pagina web a ziarului⁴², Dubăsari – „Zarea Pridnestrovia” („Заря Приднестровья”) – potrivit datelor de pe pagina oficială a administrației locale ziarul este o publicație săptămânală în limbile rusă și „moldovenească”⁴³, de facto tipărită apare doar varianta rusă, tiraj 3500 de exemplare, Slobozia - „Slobodzeiskie Vesti” („Слободзейские вести”), 1500-2000 de exemplare, Grigoriopol – „Drujba” („Дружба”), tiraj 3150 de exemplare, Camenca – „Dnestr” („Днестр”), tiraj de 1700 exemplare.

Marea majoritate a acestor ziare sunt o moștenire a perioadei comuniste, deși de-a lungul anilor au suferit unele schimbări și ajustări, politica editorială se rezumă la publicarea săptămânală a informațiilor despre activitatea administrației publice orașenești/raionale și publicarea hotărârilor și dispozițiilor sovietului suprem și a liderului regiunii, și o mică proporție de materiale sociale. De asemenea, ziarele mai conțin și anunțuri din mica publicitate. Trebuie menționat că toate ziarele administrației publice locale apar doar în limba rusă.

Printre **publicațiile ministerelor și instituțiilor** sunt „Za Pridnestrovie” („За Приднестровье”)⁴⁴, ziarul „ministerului apărării” din regiune cu un tiraj de 900 de exemplare, revista „Diplomaticeskii vesnik Pridnistrovia”⁴⁵ (Дипломатический вестник Приднестровья), publicația „ministerului de externe” editată periodic în 2010 (două ediții) și 2011 (patru ediții) cu un tiraj de 500 de exemplare, Vestnic nauki Pridnestrovia („Вестник науки Приднестровья”)⁴⁶, revistă publicată sub egida „ministerului educației”, primul număr a apărut în decembrie 2011, „Militia Pridnestrovia” („Милиция Приднестровья”) și „Tamojenie Vesti” („Таможенные вести”), publicații ale „ministerului de interne”⁴⁷ și respectiv „serviciului vamal”.

Alte publicații din aceeași categorie sunt „Soveti Naroda” („Советы народа”) ziar bilunar al sovietul suprem, înființată în martie 2007 cu un tiraj de 4 500 de exemplare, acesta se numără printre puținele publicații color și o calitate mai bună a hârtiei și ziarul săptămânal „Rodina” („Родина”), definindu-se ca fiind o publicație informațională independentă a asociațiilor obștești patriotice⁴⁸.

Edițiile specializate sunt publicațiile cu caracter tematic: „Economica Pridnestrovia” („Экономика Приднестровья”), revistă a „ministerului economiei”, în anul 2011 a avut 6 ediții cu un tiraj de aproximativ 200 de exemplare, „Biliuteni ekonomiceskih i pravovih informații” („Бюллетень экономической и правовой информации”) apare odată la două luni într-un tiraj de 500 de exemplare, „Partnior” („Партнер”) revistă lunară a camerei de comerț și industrie din regiune cu un tiraj de 999 de exemplare, publicul țintă fiind business-ul mic și mijlociu, întreprinderile mari, administrația regiunii la nivel central și local, dar și departamentele economice ale consulatelor și ambasadelor din Republica Moldova.

Ziarele și revistele sunt publicate în exclusivitate în limba rusă reflectând activitatea instituțiilor și de regulă sunt distribuite printre angajați, excepție face ziarul „Za

⁴¹<http://rybnsovet.idknet.com/>

⁴²<http://r-novosti.idknet.com/>

⁴³<http://www.dubossary.ru/page.php?41>

⁴⁴<http://president-pmr.org/material/133.html>

⁴⁵http://vestnik.mfa-pmr.org/journal_3/

⁴⁶http://minpros.org/index.php?option=com_content&task=view&id=845&Itemid=29

⁴⁷<http://www.mvdpmr.org/>

⁴⁸<http://www.rodinapmr.ru/index.php>

Pridnestrovie” („За Приднестровье”) disponibil prin abonament la oficiile poștale. Trebuie menționat și faptul că informațiile externe din cadrul acestor publicații sunt selective predominând știri din Rusia și Ucraina.

Alte publicații ale **organizațiilor și instituțiilor** sunt: „Pridnestrovskii universitet” („Приднестровский университет”), ziarul universității de stat din regiunea, Pravoslavnoe Pridnestrovie „Православное Приднестровье”, publicație aparținând Eparhiei Tiraspolului și Dubăsarului⁴⁹ cu un tiraj de 3000 de exemplare.

Într-o categorie separată pot fi incluse **publicațiile organizațiilor neguvernamentale**. Ziarele sunt editate în cadrul proiectelor finanțate de către donatori străini, fapt de care depinde periodicitatea acestora și sunt distribuite gratuit. Conținutul ziarelor este unul apolitic și reflectă evenimentele și activitățile organizațiilor care le editează. Câteva exemple sunt ziarul Grajdanscoe obsestvo (Гражданское общество)⁵⁰, editat de către organizația Media Centr Pridnestrovia (Медиа центр Приднестровья) cu un tiraj de 999 de exemplare, având doar patru ediții în 2011. Agora (Агора)⁵¹, ziarul organizației Interaction (Взаимодействие) cu un tiraj de 999 de exemplare, prima ediție apare în luna noiembrie 2011 și Vzglead (Взгляд) publicației a organizației Doctorii pentru mediul înconjurător (Медики за экологию)⁵².

Presa privată

O importată cotă pe piața presei private este deținută de **presa finanțată de formațiunile politice**. Accesul foarte limitat al reprezentanților formațiunilor politice din regiune la mass-media a dus la crearea propriilor surse de informare, practic pentru fiecare partid. Unele dintre acestea apar doar în perioada campaniilor electorale, spre exemplu apariția în perioada campaniei electorale de alegere a liderului regiunii din 2011 a ziarelor Rodina („Родина”) și Pridnestrovie Segodnia („Приднестровье сегодня”), iar altele sunt ediții periodice lunare sau chiar săptămânale⁵³.

Ca și în alți ani electorali numărul de ziare ale partidelor a sporit, deși calitatea acestora rămâne aceeași. Informația este lipsită de originalitate, cel mai mult spațiu fiind ocupat de comunicatele oficiale, declarațiilor și interviurilor reprezentanților de partid și descrierea activităților desfășurate de către membrii formațiunii. Pentru presa de partid rămâne a fi caracteristică intoleranța față de oponenții politici, lipsa de obiectivitate și publicarea de materiale vădit părtinitoare.

Ziarul „Obnovlenie” („Обновление”)⁵⁴ al partidului cu același nume este o publicație lunară pe patru pagini color, conținând mult material ilustrativ despre activitatea partidului. Ziarul pretinde a avea un tiraj impunător de până la 100 - 130 mii exemplare în lunile mai și respectiv august 2011, lucru pus la îndoială de unii experți.

Ziarul „Pravda Pridnestrovia” („Правда Приднестровья”)⁵⁵, aparținând partidului Comunist din Transnistria, este o publicație săptămânală (apare în fiecare zi de joi) pe 12 pagini și cu un tiraj de 3500 de exemplare.

⁴⁹<http://diocese-tiras.org/index.php>

⁵⁰<http://mediacenter.hostink.ru/gazetagrajdanskoeobcestvo>

⁵¹<http://ngointeraction.org/main/gazetaagora/>

⁵²<http://dr-ecology.blogspot.com/>

⁵³Evoluția presei locale în Moldova în perioada 1990-2010, p.29, <http://api.md/files/evolutie.pdf>

⁵⁴<http://obnovlenie.info/text.php?cat=123>

⁵⁵<http://www.kp-pmr.ru/index/0-12>

Ziarul „Ruskii proriv” („Русский Прорыв”) este publicația partidului național-democrat „Proriv” („Прорыв”)⁵⁶ a apărut ca rezultat al comasării a trei publicații periodice: „Dnestrovskii Curier” („Днестровский курьер”), „Proriv” („Прорыв!”) și „Ruskii rubej” („Российский рубеж”), este o publicație săptămânală, datele despre tiraj nu sunt cunoscute.

Alte ziare și reviste ale **organizațiilor** sunt: Cazacie vesti („Казачьи вести”) este publicația lunară aparținând organizației „Oastea Căzăcească de la Marea Neagră”, cu un tiraj de aproximativ 1000 de exemplare⁵⁷, Za Respublicu („За Республику”)⁵⁸, ziar al organizației social-politice republicane „Republica”.

Presa finanțată din mijloace proprii (publicitate, abonamente și vânzarea ziarelor) poate fi împărțită în ziare și reviste de publicitate și publicații cu conținut social-politic.

Principalele ziare și reviste de publicitate și informați din stânga Nistrului sunt:

Makler („Маклер”)⁵⁹ în or. Tiraspol și Râbnița - tiraje de 15000 și respectiv 14750 de exemplare, în limba rusă,

Vsio („ВСЁ”) - tiraj 12 000 exemplare, în limba rusă,

Iarmarka („Ярмарка”) – tiraj 11 945 exemplare, în limba rusă,

Caravan⁶⁰ („Караван”) – tiraj 6 000 exemplare, ziarul apare zilnic, iar potrivit propriilor estimări împreună cu toate suplimentele apare într-un tiraj de 22 000 exemplare, în limba rusă,

Happy-End⁶¹ („Хэппи-Энд”) – tiraj 710 exemplare, în limba rusă,

Stroica PMR⁶² („СтройкаПМР”) – publicație aparținând SRL „InfoStroiService”, se distribuie gratuit întreprinderilor și organizațiilor din orașele Tiraspol, Tighina, Râbnița, în limba rusă,

Afișa⁶³ („Афиша”) – revistă lunară cu un tiraj de 1700-2000 de exemplare, care la fel ajunge la principalele organizații și întreprinderi din regiune, în limba rusă.

Profiturile din vânzarea spațiului publicitar au permis dezvoltarea mai largă a acestui sector, tirajele acestor ziare fiind de câteva ori mai mari comparativ cu cele ale publicațiilor social politice, iar pentru a fi mai atractive unele ziare au pagini de publicitate color. Ziarele Caravan („Караван”), Iarmarka („Ярмарка”) și Vsio („ВСЁ”) au și o variantă a publicației care include suplimentul cu programele TV, la fel toate în limba rusă.

Ziarele social-politice

Cota ziarelor private cu conținut social-politic este extrem de redusă în regiune. Vorbim aici de publicații care sunt editate din contul vânzărilor de ziare și granturi.

Printre cele mai vechi publicații care continuă să fie editate și astăzi sunt ziarul Dobrii deni („Добрый день”) și Dobrii vecer („Добрый вечер”), ziar informativ și de divertisment din r-nul Râbnița are un tiraj de 4500 de exemplare.

Alte ziare sunt Celovek i evo prava („Человек и его права”) cu un tiraj 3000 de exemplare și mai pute menționa ziarul creat de Federația Sindicatelor din regiune Profsoiuznîe vesti

⁵⁶<http://proriv.wordpress.com/>

⁵⁷<http://president-pmr.org/material/135.html>

⁵⁸<http://ropo-respublika.com/?m=3&s=16>

⁵⁹<http://makler.md/>

⁶⁰<http://www.karavan.md/>

⁶¹<http://happyendcamen.ucoz.ru/>

⁶²<http://stroyka-pmr.ucoz.ru/>

⁶³http://afisha-pmr.org/index.php?option=com_content&task=view&id=48&Itemid=66

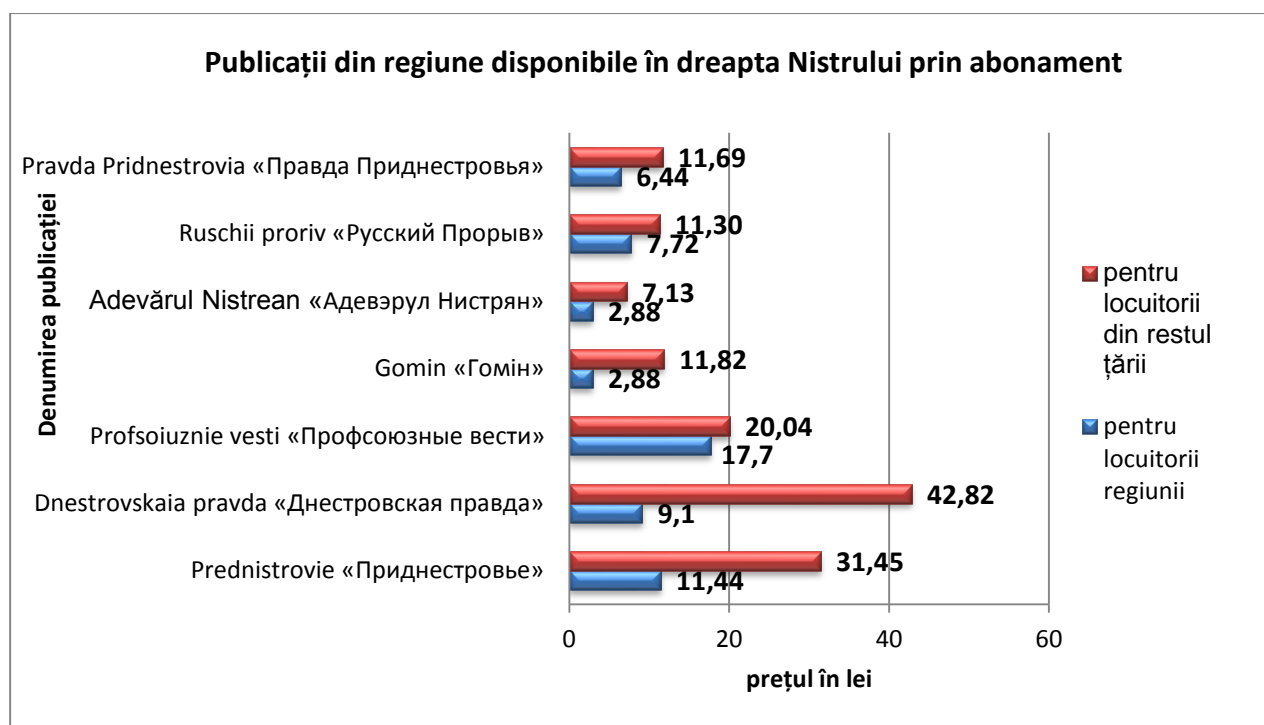
(„Профсоюзные вести”), publicație săptămânală cu un tiraj de 2000 de exemplare, ziarul dispune și o pagină web⁶⁴ unde poate fi accesat fluxul de știri.

Concurența dintre publicațiile private și publicațiile finanțate din bugetul regiunii este una nesănătoasă, ultimele dominând mai ales pe piața micii publicități. Siguranța financiară permite practicarea unor prețuri de multe ori sub costul de producție al ziarelor, publicațiile private fiind dezavantajate în acest sens⁶⁵.

Printre problemele cu care confruntă presa privată este lipsa propriei rețele de distribuție a ziarelor. Monopolul în acest sens este deținut de către poșta din stânga Nistrului, care de multe ori în mod intenționat împiedică distribuția presei private. Ulterior ziarele necomercializate sunt restituite, în timp ce redacțiile primesc plângeri din partea cetățenilor că ziarele lipsesc la chioșcurile de presă⁶⁶.

Publicații din regiune disponibile în dreapta Nistrului prin abonament poștal

Cetățenii din dreapta Nistrului se pot abona prin intermediul oficiului Poșta Moldovei la 6 ziare din regiune: „Pridnestrovië” (Приднестровье), „Adevărul Nistrean” (Адевэрул Нистрян), „Gomin” (Гомін), Dnestrovskaia pravda („Днестровская правда”), Profsoiuznie vesti („Профсоюзные вести”), Ruschii proriv („Русский Прорыв”) și Pravda Pridnestrovia („Правда Приднестровья”)⁶⁷. Deși pentru distribuția acestor ziare nu sunt percepute nici-un fel de taxe suplimentare, prețul abonamentului lunar este de la 3 până la 5 ori mai mare pentru abonații din Moldova comparativ cu cei din regiune.

⁶⁴<http://profvesti.org/>

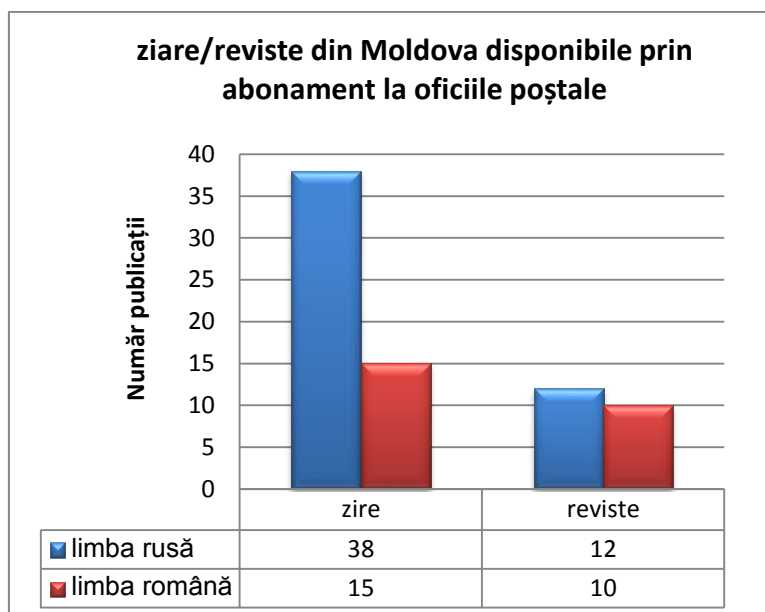
⁶⁵ Informații obținute în baza interviurilor cu jurnaliștii din stânga Nistrului, realizate în perioada elaborării studiului.

⁶⁶ Idem

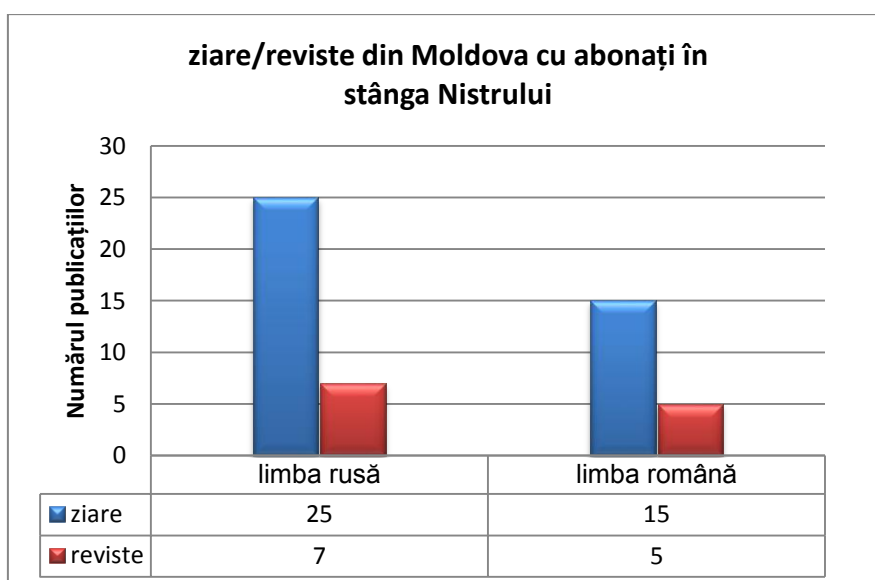
⁶⁷ Catalogul de abonare la edițiile periodice (ediții republicane) / Edițiile periodice ale unităților administrative din stânga Nistrului, <http://www.posta.md/ro/catalog2012.html>, deși pe pagina poșta Moldovei catalogul este în versiunea actualizată pentru 2012, potrivit declarațiilor reprezentanților instituției informația rămâne valabilă și pentru anul 2011.

Publicații din dreapta Nistrului disponibile în regiunea prin abonament poștal

Locuitorii regiunii se pot abona la cel puțin 75 de publicații, ziare și reviste din dreapta Nistrului, iar potrivit reprezentanților oficiului Poșta Moldovei la solicitare poate fi perfectat abonament pentru orice publicație din Moldova.

Deși oferta este una destul de largă, această informație fiind disponibilă și pe pagina web⁶⁸ a oficiului poștal din regiune, în incinta instituțiilor listele cu presa din Moldova sunt selective și incomplete, iar în unele oficii poștale din mediul rural această informație este puțin cunoscută. În oficiile poștale din or. Tiraspol doritorii de a se abona la publicații din Federația Rusă au la dispoziție cataloage întregi expuse la vedere, pe când despre oferta de abonamente la ziarurile din dreapta Nistrului nu există nici o mențiune, și doar la solicitare este oferită o listă (două pagini A4) cu titlurile de ziare, cu mențiunea de a fi restituită după consultare.

⁶⁸<http://postapmr.idknet.com/Acceptance%20of%20Subscription.html>

Din totalul de publicații, 58% (44 ziare și reviste 32 în limba rusă și 12 în limba română) au abonați în regiune, cu toate acestea, numărul lor este extrem de mic aproximativ 363 abonați/lunar pentru toate publicațiile, iar multe dintre aceste au mai puțin de 5 abonați.

Numărul de abonați pentru o lună la publicațiile din Moldova⁶⁹		
	<i>Ziare</i>	<i>Reviste</i>
<i>Cu mai puțin de 5 abonați/română</i>	6	3
<i>Cu mai puțin de 5 abonați/rusă</i>	8	7
<i>Cu mai mult de 5 abonați/română</i>	1	2
<i>Cu mai mult de 5 abonați/rusă</i>	17	0

Ziarele cu cea mai mare popularitate printre abonați sunt Sport Curier („Спорт курьер”) și Nezavisemaia Moldova („Независимая Молдова”) cu câte 47 și respectiv 46 de abonați. Printre publicațiile cu doar un abonat sunt ziarele: Moldova Suverană, Săptămâna, Expert Novostei („Эксперт новостей”), Vocea Poporului și Natura. De asemenea, există și 10 abonați la Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

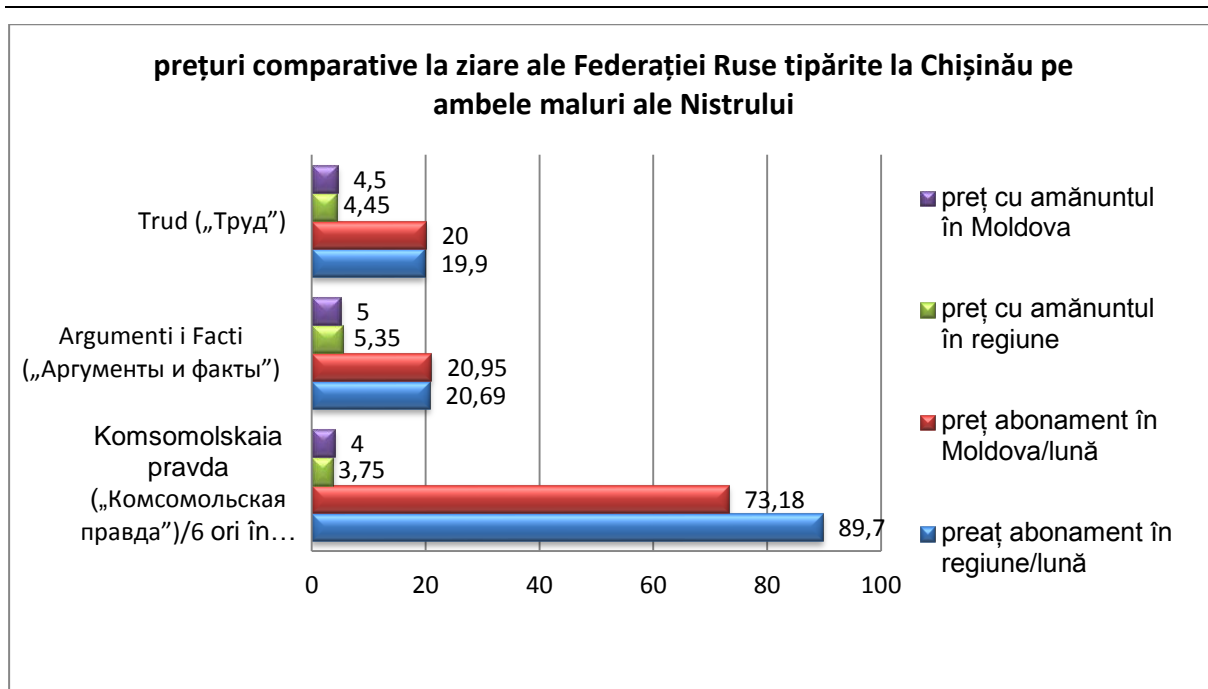
În oferta de publicații există ziare cu pondere din dreapta Nistrului precum cotidianul național Timpul sau ziarul Jurnal de Chișinău, iar la solicitare abonamentul poate și perfectat, totuși în perioada efectuării studiului au fost documentate câteva cazuri în care cetățenii din stânga Nistrului (r-nul Grigoriopol) care și-au făcut abonamente la ziarul Timpul pentru anul 2011, nu l-au primit. La solicitarea unor explicații de la angajații oficiilor poștale aceștia nu au primit o explicație clară din ce motiv ziarele nu l-au fost livrate.

Presa străină

Komsomolskaia pravda („Комсомольская правда”), Argumenti i Facti („Аргументы и факты”) și Trud („Труд”) sunt ziare din Federația Rusă tipărite la Chișinău. Acestea ajung în stânga Nistrului direct și sunt disponibile atât prin abonament, cât și la chioșcurile de presă, abonarea acestora fiind încurajată de către reprezentanții oficiilor poștale din regiune. Conform datelor furnizate de reprezentanții publicației, ziarul Argumenti i Facti („Аргументы и факты”) are aproximativ 1500 de abonați, iar la chioșcurile de presă ajung alte 1300 de ziare lunar, celelalte două publicații nu au dorit să divulge aceste informații calificându-le ca fiind secrete comerciale. Potrivit prețurilor de abonament afișate de către oficiul Poșta Moldovei și cel al regiunii, dar și prețurilor de comercializare a acestora cu amănuntul la chioșcurile de presă pe ambele maluri, pentru aceste trei ziare, diferențe majore nu există.⁷⁰

⁶⁹Potrivit datelor furnizate de către Oficiul Poșta Moldovei pentru o lună.

⁷⁰Prețurile prezentate sunt în lei. Pentru ziarele din stânga Nistrului convertirea din ruble a fost făcut la rata de schimb 1 rublă = 1,11 lei.

Alte câteva exemple de publicații tipărite în Federația Rusă și Ucraina disponibile la chioșcurile de presă sunt: ziarul „Zdorovii obraz jizni” – Bestnik „ZOJ”, revistele „Tvoi malish”, „Liubliu gotoviti” și „Sadovod i ogorodnik” (și numeroase reviste cu aceeași tematică), revista OOPS.

Presa on-line

Cei mai importanți actori media on-line sunt agențiile de presă. Pe lângă agenția de presă oficială fondată de administrația locală Olvia-press (Ольвия-пресс)⁷¹, în regiunea mai activează agențiile Novyi Region 2 –Pridnestroviie (Новый регион 2-Приднестровье)⁷² și REGNUM – Pridnestroviie (REGNUM — Приднестровье)⁷³ filiale ale agențiilor de știri din Rusia, Lenta PMR (Лента ПМП)⁷⁴, agenție de știri transnistreană și DNIESTER (РИА Днестр)⁷⁵ un proiect apărut în 2009.

Dintre instituțiile media finanțate din bugetul regiunii care pot fi accesate și în varianta electronică sunt TV-PMR⁷⁶, Radio PMR⁷⁷ și ziarul „Pridnestroviie” (Приднестровье)⁷⁸, printre acestea nu se numără ziarele și ziarele „Adevărul Nistrean” (Адевэрул Нистрян) și „Gomin” (Гомін) la fel cotidiene regionale.

Printre sursele media on-line private trebuie menționată versiunea electronică a ziarului Novaia Gazeta⁷⁹. Înființat în 1998 de către Grigorii Volovoi și Andrei Safonov, săptămânalul Novaia Gazeta („Новая Газета”) recomandându-se ca primul ziar independent din regiune. Poziția critică față de administrația locală și popularitatea ziarului au dus la intentarea mai multe procese de judecată în perioada 2001-2005. Înfruntând mai multe încercări de

⁷¹<http://www.olvia.idknet.com/>

⁷²<http://www.nr2.ru/>

⁷³<http://regnum.ru/news/fd-abroad/transdnestria/>

⁷⁴<http://tiras.ru/en/>

⁷⁵<http://dniester.ru/>

⁷⁶<http://tv-pmr.com/news.php>

⁷⁷<http://www.radiopmr.org/>

⁷⁸<http://www.pridnestroviie-daily.net/gazeta/default.aspx>

⁷⁹<http://novaiagazeta.org.ru/>

interzicere și închidere a ziarului în 2010, fondatorii au decis totuși sistarea editării din motive financiare. Astfel, din 2011 publicația există doar în varianta electronică.

Alte două instituții media care trebuie menționate la acest capitol sunt televiziunile on-line DnestrTV⁸⁰, înființată de compania „Novaya Volna” (Tighina) și LikTV⁸¹, aparținând companiei „Lik” (Râbnița), ambele fondate în 2010. Deși nu realizează transmisiuni în direct, pe paginile web ale acestora sunt postate zilnic reportaje video din viața politică, economică și socială a regiunii, dar și alte produse media proprii cum ar fi investigațiile jurnalistice. De asemenea, este de remarcat și faptul că numărul consumatorilor de informații în mass-media on-line a crescut considerabil în ultima perioadă.

Social Media

Media socială într-o formă foarte simplă poate fi definită ca totalitatea tehnologiilor utilizate de oameni pentru a socializa și comunica. Acest tip de media este amplasat în spațiul virtual, iar rețeaua internet este cea care îi oferă un caracter social atât de pronunțat. De fapt, termenul de „media socială” a fost inventat pentru a sublinia calitățile extrem de interactive ale noilor forme de mass-media electronice, care permit mult mai multe moduri de comunicare și schimb de informații decât mass-media tradițională cum sunt televiziunea, radioul sau ziarele⁸². La polul opus sunt opinii care consideră acest segment ca fiind simple instrumente de marketing, sau o formă interactivă a relațiilor publice⁸³. Cu toate acestea nu putem nega faptul că această formă de media și-au găsit un loc important ca sursă de informare pe lângă cele tradiționale.

Dacă la nivelul mass-mediei tradiționale situația rămâne în mare parte neschimbată, mass-media socială a înregistrat o considerabilă evoluție, devenind într-o oarecare măsură un fenomen pozitiv, iar rolul acesteia a crescut semnificativ în crearea opiniei publice. Astfel, potrivit unui raport al Centrului pentru Jurnalism Independent mijloacele de informare în masă sociale au fost deseori lideri la capitolul viteză de prezentare a informației, comparativ cu celelalte media. Deși nu întotdeauna această informație este obiectivă, mass-media socială reușește totuși, mult mai bine ca mass-media tradițională, să dea tonul discuțiilor între reprezentanții populației ce provin din diferite segmente ale societății și au opinii politice diverse⁸⁴.

Din ce în ce mai multe persoane aleg să se informeze din surse on-line, *forum-urile*⁸⁵ de discuții și schimb de informații ajungând să înregistreze mai mulți vizitatori decât tirajele unor publicații periodice de la câteva sute la câteva mii (lucrul datorat în primul rând accesibilității acestor surse), iar problemele politice, economice și sociale sunt cele mai discutate. Tot aici membrii forumurilor pot crea propriile subiecte de discuții, de multe ori astfel fiind abordate importate probleme sociale și politice. Unul din cele mai populare forum-uri este Forum-ul social transnistrean (Приднестровский социальный форум) aici cele mai importante categorii de subiecte sunt politica internă, alegerile din 2011 și problemele sociale.

⁸⁰<http://dnestr.tv/>

⁸¹<http://liktv.org/>

⁸²Andreas Kaplan and Michael Haenlein, *Users of the world, unite! The challenges of the Social Media*, *BussinesHorizons* 53, 2010, p. 59-68, <http://www.slideshare.net/studente1000/kaplan-andreas-m-haenlein-michael-2010-users-of-the-world-unite-the-challenges-and-opportunities-of-social-media-business-horizons-vol-53-issue-1-p-5968>

⁸³<http://heidicohen.com/social-media-definition/>

⁸⁴http://ijc.md/Publicatii/mlu/RAPORT_FOP_2011_rom_final.pdf

⁸⁵<http://forum.pridnestrovie.com/>, <http://forum-pmr.net/>, <http://forum-pmr.com/>, <http://forum.pmr.su/>, <http://tisam.ru/>, <http://www.nistru.net/>, <http://pmrforum.org/>

Tot în cadrul mediei sociale trebuie menționate și **blogurile**. Această cultură a jurnalului on-line aproape că nu există în regiune. Sunt unele bloguri de știri⁸⁶, câteva ale reprezentanților puterii din regiune⁸⁷, dar sunt foarte puține persoane care administrează o astfel de pagină pentru exprimarea personală, împărtășirea de experiențe, idei, gânduri etc. Pe pagina web Rețea socială „Blogurile transnistrene”⁸⁸ (Социальная сеть „Блоги Приднестровья”) pot fi găsite mai multe exemple de bloguri, dar de regulă rar actualizate.

Printre blogurile active sunt cele ale organizațiilor nonprofit din regiune, în multe cazuri reprezentând cea mai accesibilă și singura sursă media prin care își pot face vizibilă activitatea. Printre ONG-urile care administrează un blog sunt Doctorii pentru mediul înconjurător (Медики за экологию)⁸⁹, Centru de dezvoltare pentru tineri din or. Grigoriopol⁹⁰, blogul personal al Olgăi Ușurelu de la Centrul informațional „Navigator”⁹¹, Grupul de inițiativă „EvrikaPro”⁹².

Pot fi aduse și alteexemple de bloguri active⁹³, dar trebuie menționat și faptul că un anumit control sau mai degrabă o anumită supraveghere a tot ce este publicat on-line indiferent dacă este vorba de forum sau blog există.

Un exemplu în acest sens este cazul lui Alexandr Akimov⁹⁴. După ce a publicat pe blogul său personal un articolul intitulat «Друзья, ималь и Дедмороз, три кута подросткового счастья. Не было это – не было детства», acesta a fost contactat la telefonul mobil și „invitat” la sediul miliției din or. Tiraspol, pentru o discuție, fără a i se explica scopul acestei vizite. Întrevederea cu reprezentanții miliției este descrisă în cadrul unui alt mesaj de pe pagina sa personală⁹⁵, iar în ianuarie 2011, în baza unei „hotărâri” emise de către „judecătoria” or. Tiraspol a fost obligat să achite o amendă⁹⁶, deoarece potrivit miliției materialul respectiv ar fi propagat informații despre traficul de droguri.

Potrivit unui raport al Centrului pentru Jurnalism Independent⁹⁷, mass-media socială a jucat un rol important asupra rezultatelor alegerilor din regiune, iar informațiile și ideile din cadrul acestora ajung să fie luate în considerație de către administrația locală.

Concluzii

În 2011, mass-media finanțată din bugetul regiunii a continuat să fie supusă controlului din partea administrației locale, iar odată cu venirea noului lider, au fost inițiate unele schimbări, care însă, la moment, nu le putem atribui unor reforme veritabile, ci mai degrabă unei perioade de tranziție.

⁸⁶<http://pmrblog.ru/newspmr/>

⁸⁷<http://e-shevchuk.livejournal.com/>

<http://soin.livejournal.com/>

⁸⁸<http://pmrblog.ru/>

⁸⁹<http://dr-ecology.blogspot.com>

⁹⁰<http://cdt-grigoriopol.blogspot.com/>

⁹¹<http://ushurelu.wordpress.com/>

⁹²<http://www.evrika-pro.blogspot.com/>

⁹³<http://konoplev.livejournal.com/>, <http://vnpopov.wordpress.com/>, <http://sivakovds.wordpress.com/>,

<http://ikrizhanovsky.wordpress.com/>

⁹⁴<http://psiholog-akimov.livejournal.com/>

⁹⁵<http://psiholog-akimov.livejournal.com/2011/01/31/>

⁹⁶<http://psiholog-akimov.livejournal.com/2011/02/05/>

⁹⁷http://ijc.md/Publicatii/mlu/RAPORT_FOP_2011_rom_final.pdf

Deși în regiune oficiale sunt recunoscute trei limbi: rusă, moldovenească și ucraineană, accesul la mass-media pentru grupurile de etnici moldoveni și ucraineni este extrem de limitat comparativ cu etnicii ruși.

Cu excepția celor două 2 ziare „Adevărul Nistrea” (Адевэрул Нистрян), „Gomin” (Гомін) în limbile moldovenească/română și ucraineană, editate în tiraje mici, alte publicații la nivel de instituții, sau al administrației publice locale în aceste limbi nu există. Dacă este să ne referim la presa electronică un mic spațiu de emisie este acordat produselor în cele două limbi atât la postul „republican” de televiziune, cât și la radio.

Deși toți cetățenii din stânga Nistrului au acces prin intermediul abonamentului poștal la numeroase ziare și reviste din Moldova, practic această informație este greu accesibilă.

Comunicarea cu jurnaliștii din regiune rămâne a fi dificilă de realizat, mai ales dacă vorbim despre instituțiile media finanțate din bugetul regiunii. Refuzul de a acorda interviuri sau de a răspunde la simple întrebări despre activitatea mass-media din regiune, sunt motivate cu necesitatea unei acord din partea administrației respectivei instituții. Cazul jurnalistului Ernest Vardanean, condamnat la 15 ani privațiune de libertate și eliberat în mai 2011 a lăsat o amprentă puternică asupra activității jurnaliștilor din regiune.

Dacă jurnaliștii din dreapta Nistrului sunt interesați în a reflecta evenimentele din regiune, și au toată libertatea în a o face, nu întotdeauna au posibilitatea de a merge acolo pentru a-și realiza materialele, în schimb jurnaliștii din stânga Nistrului deși au acces liber, se confruntă cu interdicția din partea așa ziselor autorități⁹⁸.

Noii reprezentanți ai *serviciului pentru comunicații, informații și mass-media din regiune* au declarat în repetate rânduri deschiderea și dorința de comunicare și soluționare a problemelor mass-mediei din regiune și potrivit unor jurnaliști, au prezentat inițiative fără precedent la acest capitol, în același timp sunt întreprinse încercări de subordonare a presei față de Komitetul Securității de Stat, insistând-se asupra unei „colaborări” dintre instituțiile media din regiune și reprezentanții acestei structuri⁹⁹.

⁹⁸Dacă ne referim la jurnaliștii din instituțiile media finanțate din mijloacele bugetului regiunii.

⁹⁹<http://dniester.ru/node/6964>

ANEXA 1

Posturile TV din stânga Nistrului

Nr.	Denumire post TV	Mijloace de finanțare	Post autohton sau retransmis	Limba de difuzare
1	TV – PMR	Bugetul local	Post autohton	Rusă/„Moldovenească”/ Ucraineană
2	TV Bender	Bugetul local	Post autohton	Rusă
3	TCV	Compania Teleradio „Obiectiv”	Post autohton	Rusă
4	ORT (Televiziunea Publică Rusă)		Post retransmis	Rusă
5	NTV (НТВ) Rusia		Post retransmis	Rusă
6	Украина 1 / ТРК Украина		Post retransmis	Ucraineană
7	„1+1” Ukraina		Post retransmis	Ucraineană
8	5 canal (Ucraina)		Post retransmis	Ucraineană

ANEXA 3

Posturi TV disponibile prin rețeaua de cablu IDC (din ianuarie 2011)

Denumire pachetului TV/Nr	Pachetul „Basic” Пакет «Базовый»	Pachetul „Explore” Пакет «Познавательный»	Pachetul „Sport” Пакет «Спорт»	Pachetul „Film” Пакет «Кино»	Pachetul „Divertisment” Пакет «Развлекательный»	Pachetul „Pentru copii” Пакет «Детский»	Pachetul „Muzică” Пакет «Музыка»
1	TSV/TCB	356 дни ТВ/ 365 дней ТВ	Россия 2/ Rusia 2	Kinoclub/ Киноклуб	NST/ НСТ	Cartoon Network	Muzica pervogo/ Музыка Первого
2	TV-PMR/ Первый республикан ский канал	Nostalgia/ Ностальгия	Sport on- line/ Спортон- лайн	Neshenovie kino/ Нашеновое кино	Iumor TV/ Юмор ТВ	Bibigon/ Бибигон	Muz TV/ МузТВ
3	ORT/Первы й канал	24 Doc/ 24 Док	NTV Sport/ НТВ Спорт	Premiera/ Премьера	Domashnii/ Домашний	TeleNiania/ ТелеНяня	Shnson TV/ Шансон ТВ
4	Rusia 1 Россия 1	Rusia K/ Россия К	Voet/ Боец	Kinohit/ Кинохит	Bulivar TV/ Бульвар ТВ	Nicke Lodeon	Music box Ru
5	NTV/ НТВ	Soversheno Secretno/ Совершенно Секретно	Ruskii Expert/ Русский Экстрим	TV 1000	Kuhnia TV Кухня ТВ	Jetix	Bridge TV

6	Ren TV/ Рен ТВ	National Geographic Channel	Eurosport	MNOGOse riinoe TV/ МНОГОсе рийное ТВ	Comedy TV/ Камеди ТВ	Detskii Детский	VH1 Classic
7	TV Centru/ ТВ Центр	National Geographic Wild	NTV Tennis/ НТВ Теннис	India TV/ Индия ТВ	Park razvleceni/ Паркразвлеч ений		A-One
8	TNT/ТНТ	Discovery Travel & Living	NTV nashfotbo l НТВ НашФут бол	Comedia TV/ Комедия ТВ	Draiv/ Драйв		
9	STS/СТС	Discovery World	Ohota i Ribalka/ Охота и рыбалка	SciFiRussia	DTV/ ДТВ		
10	Inter+	Discovery Science					
11	Animal Planet -						
12	Discovery Rusia/ Discovery Россия						
13	NTV Fotbal/ НТВ Футбол						
14	NTV Lumea copiilor/ НТВ ДетскийМир						
15	NesheKino НашеКино						
16	MTV						
17	Canal 5 5 канал						
18	EN-1						
19	Ucraina 1 / ТРК Украина						
20	Spas / Спас						

Pachetul TV numărul 8 include două posturi TV pentru adulți.

ANEXA 3**Posturile Radio din stânga Nistrului**

Nr.	Denumire post Radio	Frecvența de transmitere	Mijloace de finanțare	Post autohton sau retransmis	Limba de difuzare
1	Radio - PMR	74.00 MHz/UUS	Bugetul local	Post autohton	Rusă/ „Moldovenească”/ Ucraineană
2	Novaia Volna (Новая волна)	89.30 MHz/FM	Dondatori străini	Post autohton	Rusă
3	„Radio Jelannoe” (Радио Желанное)	98,70 MHz/FM	Compania Teleradio „Lik”/Autofinanțare	Post autohton	Rusă
4	Tiraspol FM (Радио "Тирасполь - FM")	88.30 MHz/FM	Bugetul local	Post autohton	Rusă
5	Inter FM (Интер-FM)	107,70 MHz/FM	Compania Teleradio „Obiectiv”	Post autohton	Rusă
6	Radio Șanson („Шансон”)	88.80 MHz/FM		Post retransmis	Rusă
7	Retro FM (Ретро-FM)	90.10 MHz/FM		Post retransmis	Rusă
8	Radio Maiak (Радио-Маяк)	105,80 MHz/FM		Post retransmis	Rusă
9	Iumor FM (Юмор-FM)	90.50 MHz/FM		Post retransmis	Rusă
10	Radio Rusia („Радио России”)	100,10 MHz/FM		Post retransmis	Rusă
11	Dorojnoe radio („Дорожное радио”)	105,40 MHz/FM		Post retransmis	Rusă
12	Love Radio („Love Радио”)	90.50 MHz/FM		Post retransmis	Rusă
13	Radio Echo Moscvi („Радио Эхо Москвы”)	104,60 MHz/FM		Post retransmis	Rusă
14	Gold Radio („Голд Радио”)			Post retransmis	Rusă
15	Nic FM ("НИК-FM")	102,50 MHz/FM		Post retransmis	Rusă
16	Perșii canal („НРКУ Перший канал)			Post retransmis	Ucraineană

ANEXA 4

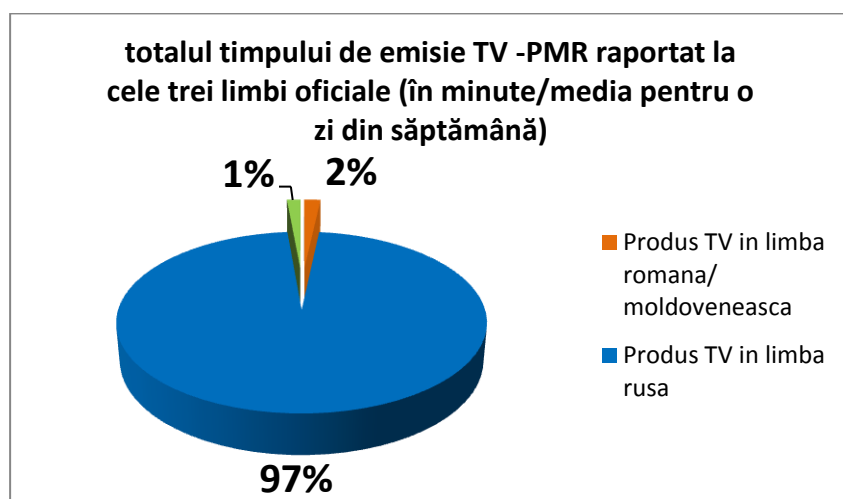
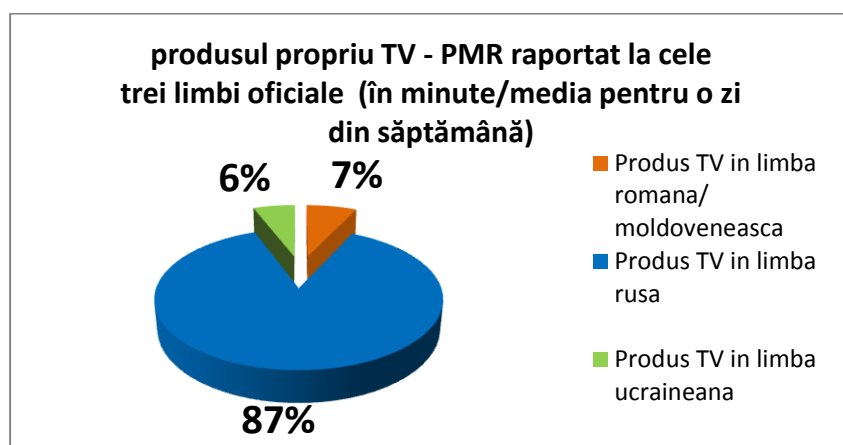
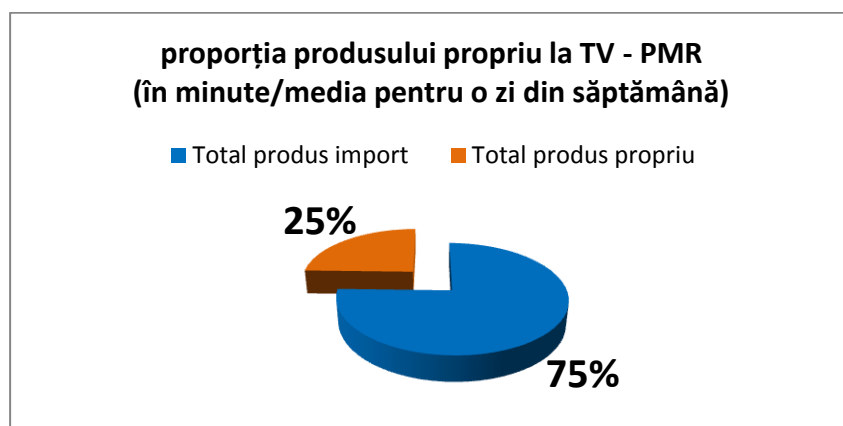
Ziare și reviste din stânga Nistrului

Nr .	Denumire publicației	Tipul publicației	Tiraj	Mijloace de finanțare	Limba de tipar
1	„Pridnestrovië” (Приднестровье)	Ziar	13 500	Bugetul regiunii	Rusă
2	„Adevărul Nistrean” (Адевэрул Нистрян)	Ziar	800	Bugetul regiunii	Moldovenească/ Română (în grafie chirilică)
3	„Gomin” (Гомін)	Ziar	2 400	Bugetul regiunii	Ucraineană
4	„Dnestrovscaia pravda” („Днестровская правда”)	Ziar	1 300	Bugetul regiunii	Rusă
5	„Novoe Vremea” („Новоевремя”)	Ziar	3 900	Bugetul regiunii	Rusă
6	„Novosti” („Новости”)	Ziar	1 800	Bugetul regiunii	Rusă
7	„Zarea Pridnestrovia” („Заря Приднестровья”)	Ziar	3 500	Bugetul regiunii	Rusă
8	„Slobodzeiskie Vesti” („Слободзейские вести”)	Ziar	1 500-2 000	Bugetul regiunii	Rusă
9	„Drujba” („Дружба”)	Ziar	3 150	Bugetul regiunii	Rusă
10	„Dnestr” („Днестр”)	Ziar	1 700	Bugetul regiunii	Rusă
11	„Za Pridnestrovië” („За Приднестровье”)	Ziar	900	Bugetul regiunii	Rusă
12	„Diplomaticeskii vesnik Pridnestrovia” (Дипломатический вестник Приднестровья)	Revistă	500	Bugetul regiunii	Rusă
13	Vestnic nauki Pridnestrovia („Вестник науки Приднестровья”)	Revistă		Bugetul regiunii	Rusă
14	„Militia Pridnestrovia” („Милиция Приднестровья”)	Ziar		Bugetul regiunii	Rusă
15	„Tamojenie Vesti” („Таможенные вести”)	Ziar		Bugetul regiunii	Rusă
16	„Soveti Naroda” („Советы народа”)	Ziar	4500	Bugetul regiunii	Rusă
17	„Rodina” („Родина”)	Ziar			Rusă
18	„Economica Pridnestrovia” („Экономика Приднестровья”)	Revistă	200	Bugetul regiunii	Rusă
19	„Biliuteni economiceskih i pravovih informații” („Бюллетень экономической и правовой информации”)	Revistă	500	Bugetul regiunii	Rusă
20	„Partnior” („Партнер”)	Revistă	999	Bugetul regiunii	Rusă
21	„Pridnestrovskii universitet” („Приднестровский университет”)	Ziar		Bugetul regiunii	Rusă
22	Pravoslavnoe Pridnestrovië „Православное Приднестровье”	Ziar	3000	Patriarhia Rusă prin intermediul Eparhiei Tiraspolului și Dubălarului	Rusă
23	Grajdanscoe obsestvo (Гражданское общество)	Ziar	999	Donatori străini	Rusă

24	Agora (Агора)	Ziar	999	Donatori străini	Rusă
25	Vzglead (Взгляд)	Ziar			Rusă
26	Rodina („Родина”)	Ziar			Rusă
27	Pridnestrovie Segodnia („Приднестровье сегодня”)	Ziar			Rusă
28	„Obnovlenie”(„Обновление”)	Ziar		Partidul „Obnovlenie”(„Обновление”)	Rusă
29	„Pravda Pridnestrovia” („Правда Приднестровья”)	Ziar	3 500	partidului Comunist din Transnistria	Rusă
30	„Ruskii proriv” („Русский Прорыв”)	Ziar			Rusă
31	partidului național-democrat „Proriv” („Прорыв”)	Ziar			Rusă
32	Cazacie vesti („Казачьи вести”)	Ziar	1 000	Organizația „Oastea Căzăcească de la Marea Neagră”	Rusă
33	Za republicu („За Республику”)	Ziar		Organizației social-politice republicane „Republica”	Rusă
34	Makler („Маклер”) or. Tiraspol	Ziar	15 000		Rusă
35	Makler („Маклер”) or. Râbnîța	Ziar	14 750		Rusă
36	Vsio („ВСЁ”)	Ziar			Rusă
37	Iarmarka („Ярмарка”)	Ziar	11 945		Rusă
38	Caravan („Караван”)	Ziar	6 000		Rusă
39	Happy-End („Хэппи-Энд”)	Ziar	710		Rusă
40	Stroica PMR („СтройкаПМР”)	Ziar		SRL „InfoStroiService”	Rusă
41	Afișa („Афиша”)	Revistă	1 700-2 000		Rusă
42	Dobrîi deni („Добрый день”)	Ziar	4 500	SRL Kambrig „Комбриг”	Rusă
43	Dobrîi vecer („Добрый вечер”)	Ziar	4 500	SRL Kambrig „Комбриг”	Rusă
44	Celovek i evo prava („Человек и его права”)	Ziar	3 000	Donatori străini	Rusă
45	Profsoiuznîe vesti („Профсоюзные вести”)	Ziar	2 000	Autofinanțate	Rusă

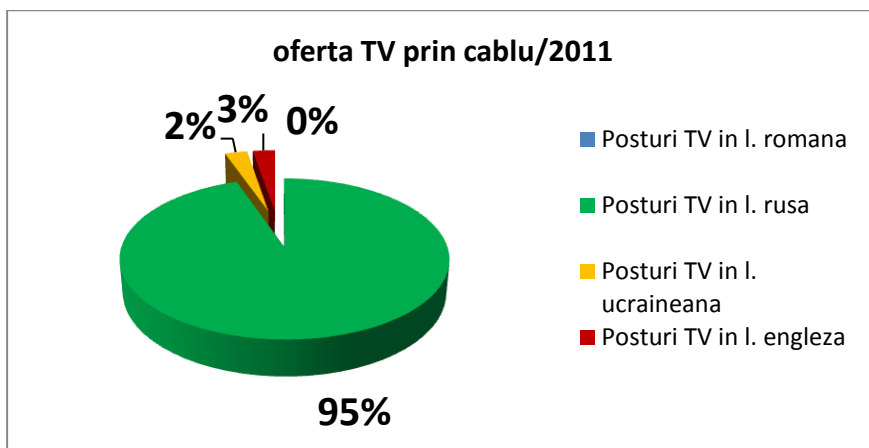
Grafice

Televiziune

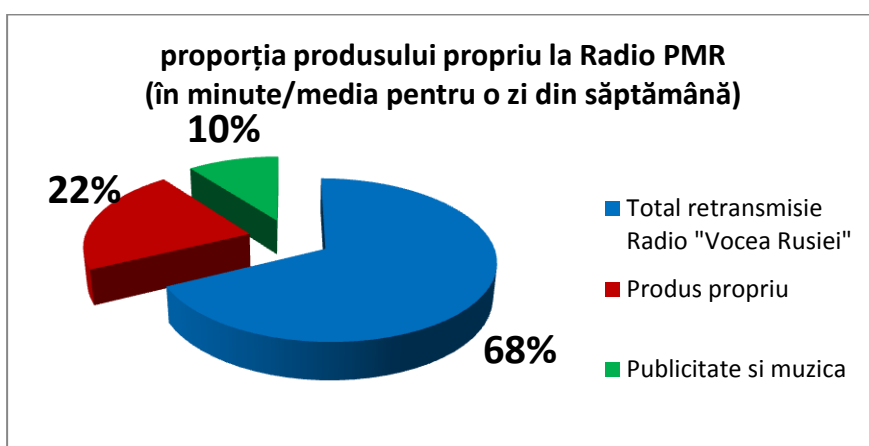
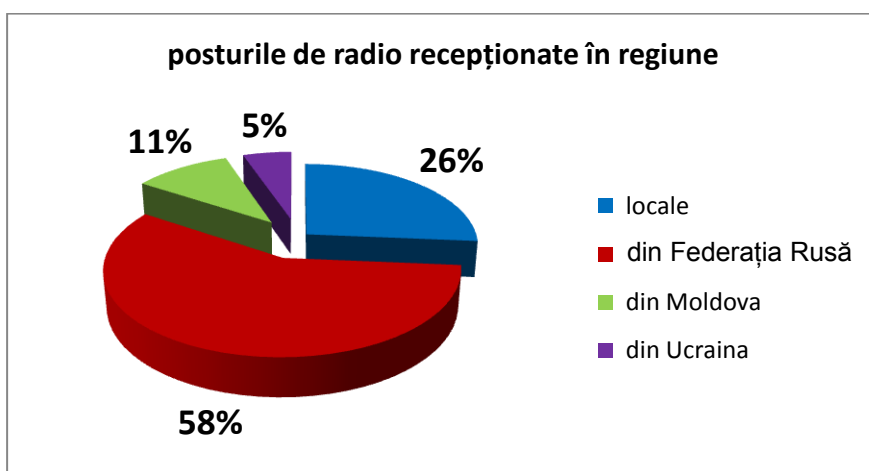

Calcululele au fost făcute potrivit programului TV/ TV-PMR, pentru o săptămână fiind selectate în mod aleatoriu 10 săptămâni din anul 2011. Timpul de emisie al fiecărui program este calculat în minute.

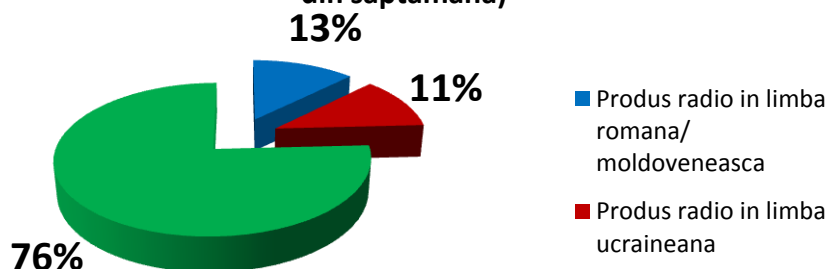
Televiziunea prin cablu

Radio

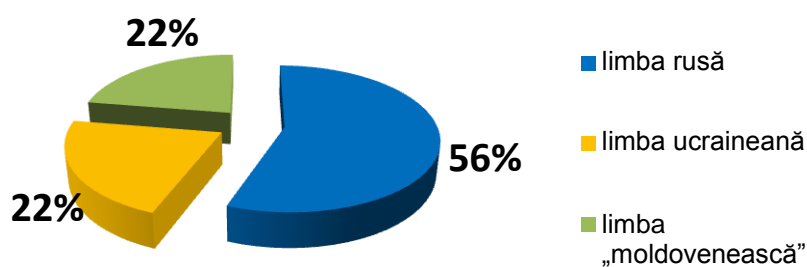

**produsul propriu Radio - PMR raportat la cele trei
limbi oficiale în regiune(în minute/media pentru o zi
din săptămână)**

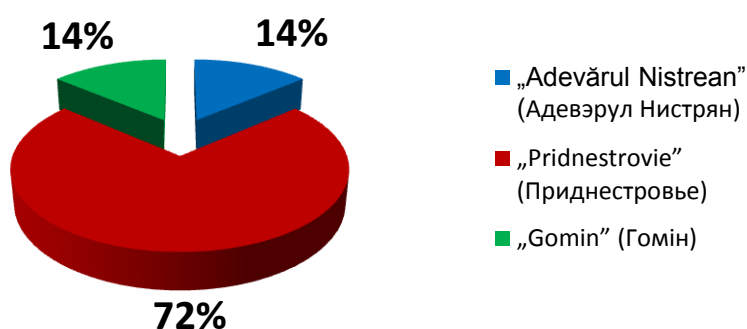
Calculule au fost făcute potrivit programului postului de radio/Radio-PMR, pentru o săptămână fiind selectate în mod aleatoriu 9 săptămâni din anul 2011. Timpul de emisie al fiecărui program este calculat în minute.

**timpul de emisie acordat buletinelor de știri la Radio
PMR (în minute/media pentru o zi din săptămână)**

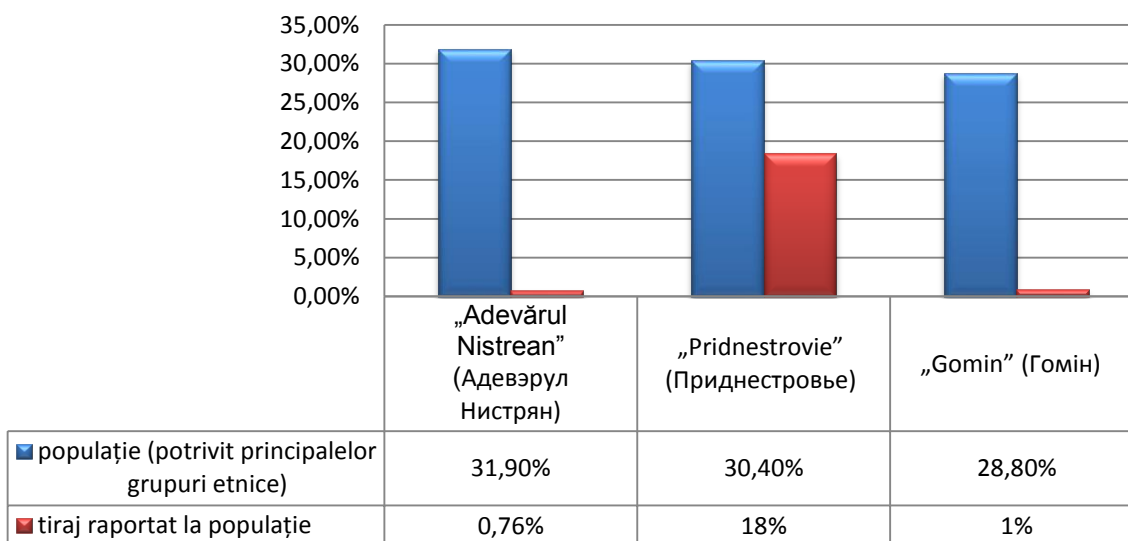
Presa scrisă

**raportul procentual al edițiilor celor trei cotidiene
locale finanțate din bugetul regiunii publicate în
2011**

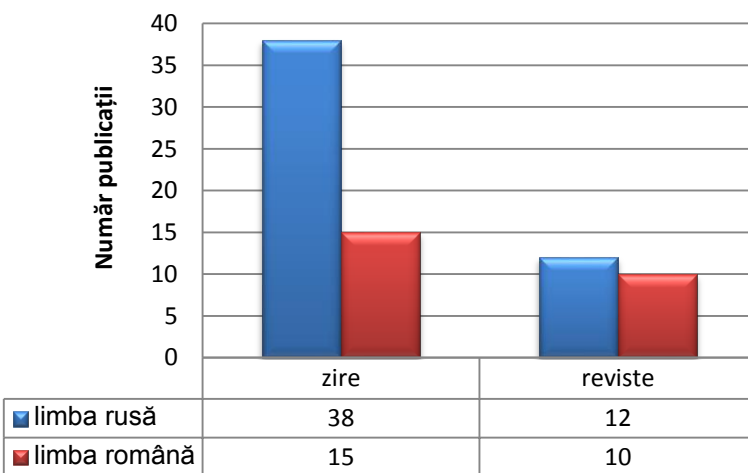
Datele pentru calcularea raportului dintre numărul de ediții publicate ale celor trei cotidiene locale au fost preluate de pe pagina *serviciului de comunicații, informații și mass-media din regiune*.

accesul la cotidienele locale pentru principalele grupuri etnice

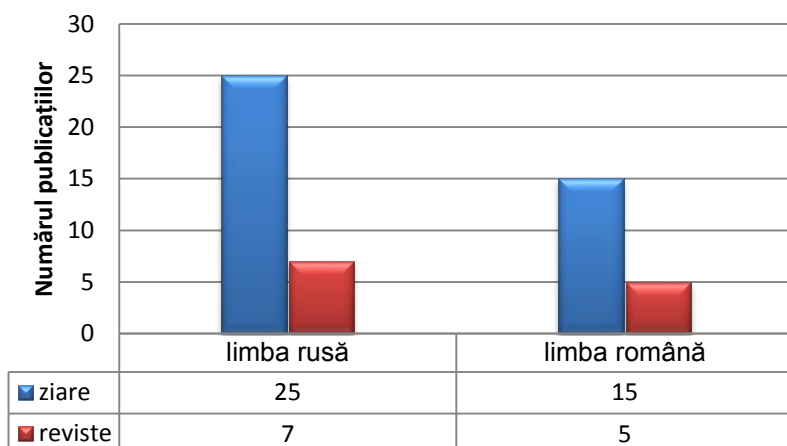

Datele cu privire la populație și procente reprezentând principalele grupuri etnice, sunt date ale recensământului din anul 2004. Tirajul raportat la populație reprezintă câtul dintre populație și tirajul celor trei cotidiene locale.

ziare/reviste din Moldova disponibile prin abonament la oficiile poștale

ziare/reviste din Moldova cu abonați în stânga Nistrului

prețuri comparative la ziare ale Federației Ruse tipărite la Chișinău pe ambele maluri ale Nistrului

